

KAAKKURI

KAAKKOIS-SUOMEN TAIDEMUSEOIDEN TIEDOTUSLEHTI 2007

Pekka Jylhä, **sivu 3**

Marjo Lahtinen, **sivu 5**

Satuja ja myyttejä, **sivu 7**

lukijalle

Lappeenranta ja kai muutkin Suvi-Saimaan ja Kaakkois-Suomen kaupungit ovat suosittuja matkakohteita kesäisin. Museoissa tämä näkyy siinä, että suuri osa museoiden kävijöistä tulee jo nyt muualta kuin Etelä-Karjalasta. Kävijämäärä nousee aivan merkittävästi kesäkuukausina.

Museossa ja taidenäyttelyssä tai vaikka oopperajuhlilla käynti onkin monen lomaansa viettävän ohjelmassa säännöllisesti joka kesä. Samalla voidaan nauttia torielämästä ja alueen muista vapaa-ajan palveluksista.

Kulttuuria tuottavien laitosten ja muiden toimijoiden kannattaa tietysti seurata avoimin silmin toimintaympäristöään. Näyttelyitä voidaan ja pitääkin tehdä aiheista, jotka kiinnostavat muitakin kuin maakunnan asukkaita – jos ne kiinnostavat muita, niin ne kyllä yleensä kiinnostavat myös alueen asukkaita. Sesonki pitää myös huomioida, kesän näyttelyihin tulee siis panostaa enemmän kuin muihin näyttelyihin.

Voidaan ajatella myös museoiden

yhteiskunnallista roolia. Kun matkailu tuo merkittävästi hyvinvointia alueelle ja taitaa olla alueen ainoita kasvavia elinkeinoja, niin ei ole haitaksi, jos museotkin ovat mukana rakentamassa yhteistä hyvinvointia – ja samalla tuottavat elämyksiä, nostavat alueen imagoa ja herättävät ajatuksia ja keskustelua.

Vaarana voisi olla se, että museoiden toiminta kulttuurihistorian talentajana jäisi näyttelytoiminnan jalkoihin, tai että näyttelyt suuntautuisivat pelkästään ns. suuren yleisön näyttelyihin. Vaarana on myös se, että museot jäävät matkailijoiden ja matkailutoimistojen jalkoihin, massamatkailu voi myös tasapäistää kohteensa.

Ainakaan näyttelyiden osalta Lappeenrannassa tällaista ongelmaa ei ole. Museot ovat yhdessä ryppäässä Linnoituksessa ja näyttelyt voivat olla erilaisia. Yleisökin on lisäksi erilaista – tarjonnan on hyvä ollakin monipuolista ja vaihtoehtoja tarjoavaa. Kokeileville näyttelyille toki on vaikeampi löytää rahoitusta.

Sinänsä matkailu ja matkailijat ovat liittyneet kokoelmien keräämiseen ja museoiden historiaan jo kauan. Parhaat museot Pietarista Lontooseen ja Pariisiin ovat samalla myös hyviä matkakohteita. Oleellista onkin laatu. Kun museo ja sen näyttelyt ovat riittävän laadukkaat, kokonaisuus toimii. Matkailua ei pidä jättää matkailuyhtiöille. Tehdään se itse.

Kaakkurikin on paitsi laadukas taideaviisi, niin myös oiva tiedote matkailijoille. Lukija löytää lehdestä helmiä moneen makuun. Tulevana suvena tai talvena kannattaa tulla katsomaan Pekka Jylhän veistoksia, Vilho Härkösen hienoa mitalitaidetta tai Viktor Svaetichinin kuvia Viipurista ja menetetystä Karjalasta. Kannattaa muistaa myös Kouvolan taidemuseon kesänäyttely Satu ja myyntejä – Kertomusten kultakausi, Akseli Gallen-Kallelasta Martta Wendenin ja Imatran taidemuseon laadukas tarjonta.

Olli Immonen

VASTAAVAT TOIMITTAJAT:

Marjatta Räsänen

amanuenssi
Etelä-Karjalan taidemuseo-
Kaakkois-Suomen aluetaidemuseo
PL 239, 53101 Lappeenranta
P. (05) 616 2268, 040-563 7618
marjatta.rasanen@lappeenranta.fi

Eero Laajo

intendentti
Imatran taidemuseo
Virastokatu 1, 55100 Imatra
P. (05) 681 6702, 040-530 5543
eero.laajo@imatra.fi

Johanna Vuolasto

museointendentti
Kouvolan taidemuseo, Kouvola-talo
Varuskuntakatu 11, 45100, Kouvola
P. (05) 829 6323, 040-513 8323
johanna.vuolasto@kouvola.fi

MUUT KIRJOITTAJAT:

Päivi Eronen

valokuvataiteilija/lehtori
Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu/
Kuvataiteen yksikkö
Imatra

Pia Grahn

taidehistorioitsija
Valkeala

Eeva-Kaisa Hakulinen

amanuenssi
Etelä-Karjalan taidemuseo
Lappeenranta

Olli Immonen

museotoimenjohtaja
Lappeenrannan museotoimi

Juhani Järvinen

Koulutusjohtaja/kulttuuri
Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu/
Kuvataiteen yksikkö
Imatra

Heli Kaukiainen

Kaakkois-Suomen taidetoimikunta/
kuvataiteen läänintaiteilija
Kouvola

Kaisu Koivisto

kuvataiteilija
Helsinki

Tatu Kosonen

puheenjohtaja
Kaakkois-Suomen valokuvakeskus ry
Ylämaa

Päivi Partanen

vs. projektipäällikkö
EU-hankkeet
Etelä-Karjalan museo

Tuula Pöyhiä

arkkitehti
Aedes Oy
Helsinki

Leena Rätty

amanuenssi
Etelä-Karjalan taidemuseo
Lappeenranta

Ville Viinikainen

kuvataiteilija
Kouvola

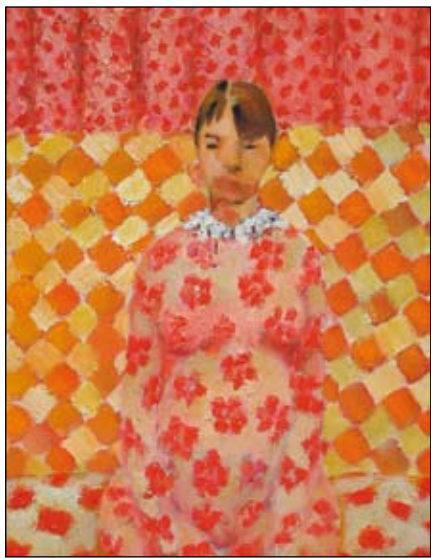
Kannen kuva: Marjo Lahtinen, Naisen torso, marmori 1984, Miehen torso, graniitti 1999. Kouvolan taidemuseo. Foto: Pirkko Porkka.

Pieni kuva: Pauli Parkkinen, Eeva, 2005, sekatekniikka.

Taitto: Tuomas Nokelainen

Paino: Lappeenrannan Kirjapaino Oy

ISSN 1459-1766

Rajanylityksiä/ Transgressio

Kirjaimellisesti ymmärrettynä transgressio merkitsee toimintaa, joka rikko sääntöjä tai normeja - rajanylityksiä. Arkielämässä sen voi käsittää rohkeutena, uskaltamisena ja omien tai ryhmän rajojen ylittämisenä. Taiteilijana toimiminen vaatii kaikkia näitä ominaisuuksia.

Katsojalle taide voi olla vyöhyke, jossa hänellä on mahdollisuus kyseenalaistaa itsestään selviä ja tavanomaisia asioita ja kysymyksiä. Rajanylitys voi olla tietoista astumista alueelle, jossa tavanomaisen voi nähdä uudessa valossa ja missä voi myös löytää uutta. Taideteosten kautta voi tarkastella erilaisia rajoja ja rajanvetoja. Nämä rajat kulkevat kansallisuuksien, sukupuolten, identiteettien, yhteiskunta-

luokkien sekä ihmisen ja teknologian välillä.

Raja erottaa kahta aluetta ja myös yhdistää niitä. Rajalla kohtaavat tuttu ja vieras, me ja muukalaiset. Tämän vuoksi rajanylitykset ovat hedelmällisiä kohtia myös toiseuden käsitteen pohtimiseen.

Näyttelyn teokset ja taiteilijat on valittu siten, että ne tukevat toisiaan erilaisten sisältöjensä kautta: suora- viivaisen toiminnan tai huumorin vastapainona esillä on myös hiljaista ja pohdiskelevaa taidetta.

Kaisu Koivisto

näyttelyn kuraattori

RAJANYLITYKSIÄ/ TRANSGRESSIO
Suomen Taiteilijaseura
ETELÄ-KARJALAN TAIDEMUSEO
17.3.- 6.5.2007

TERIKE HAAPOJA, video

MINNA JATKOLA, maalauksia

MARIKA KAARNA, maalauksia

HANNU KARJALAINEN, video

SAARA KARIRANTA, veistoksia

JUKKA LEHTINEN, veistoksia

VIGGO WALLENSKÖLD, maalauksia

Kuva: Wiggo Wallensköld, Pitkä odotus, öljy paperille, 2006

VALON PESÄ

Pekka Jylhän veistoksia kesällä 2007 Lappeenrannassa

Kuvanveistäjä Pekka Jylhä (s. 1955) on aina ollut intoa täynnä oleva etsijä ja kokeilija. Niinpä alunperin taidemaalariksi koulutautunut Jylhä ”kääntyi” pian valmistumisensa jälkeen kohti kuvanveiston maailmaa, jossa 80-luvulla elettiin voimakasta uudistumisen aikaa, materiaalien ja tilankäytön uudelleen arviointia. Kuvanveiston monipuoliset mahdollisuudet vastasivat riittävästi hänen moninaisiin ilmaisutarpeisiinsa.

Vuosien varrella Jylhä on löytänyt veistosten tekoaineiksi kaikkea mahdollista aina muovailuvahasta jättepuuhun, terrakotasta täytettyihin eläimiin. Innovatiivisesti ja omavaltaisesti materiaaleihin suhtautuva veistäjä tarjoilee teoksissaan taidokkaita silmankääntötemppeja ja antaa katsojan kokea ahaa-elämyksiä niin aiheiden, materiaalien kuin mittakaavojenkin suhteen. Maalilla peitetty halvan näköinen pinta saattaa Jylhän veistoksissa osoittautua arvokkaaksi pronssiksi ja kevyen oloiset, seinillä leijailevat värikkäät ilmapallot paljastuvat jyhkeän painaviksi teräskappaleiksi. Valot ja varjot, usein mekaanisesti tuotetut liikkeet sekä tutut ja tunnistettavat teoselementit uusissa merkityksissään kuuluvat olennaisena osana Pekka Jylhän satumaiseen teosmaailmaan.

Pekka Jylhä, Kyyneltenkuivaaja, 2003.

Eläimet kertovat

Eläimet ovat oleellinen osa Pekka Jylhän taidetta. Klassisten eläintarinoiden tapaan Jylhä tulkitsee jänisten, lintujen, kauriiden ja vuohien avulla ihmisen toimia ja tunnetiloja, inhimil-

Pekka Jylhä ja Eduskuntatalon lisärakennuksen taidekilpailun v. 2005 1.palkinnon voittanut Kristallikruunu – Ikkuna taivaalle
Kuva: Teemu Kuusimurto.

lisiä ominaisuuksia ja olemassaoloa. Pienten tapahtumien kautta hän puhuu suurista asioista ja juuri näistä syntyy Jylhän teosten koskettavuus ja voima, tavallinen elämä kohtaa yleispätevyyden. Ylevien ja traagistenkin tarinoiden ohella Jylhä hallitsee myös huumorin, josta esimerkkinä on mm. sarja Vantaan kaupungille tilattuja betoniporsaita. Jokainen näistä liikennettä vahtivasta 21 porsaasta on nimetty hankkeessa mukana olleiden virkamiesten mukaan, myös kaupunginjohtaja on saanut oman nimikkonsa.

Paikalle merkitys

Monia julkisia veistoksia tehneellä Jylhällä on kyky hallita suuria kokonaisuuksia ja tehdä monumentaalisia, ympäristön haltuun ottavia, paikalle lisämerkityksiä antavia teoksia. Monumentaalisuudessakaan Jylhä ei kaihda inhimillistä otetta, teosten aihe ja käsittelytapa saattavat olla hyvinkin herkkiä, henkilökohtaisten muistojen muovaamia.

Eräs taiteilijan kuuluisimmista julkisista teoksista lienee Töölönlahden rannalle Hakasalmen puistoon v. 2000 valmistunut *Urho Kekkosen* muistomerkki. Teos muodostuu 12 metriä pitkästä kyyneleen muotoisesta vesialtaasta, jonka äärellä on neljä pronssivarsien päihin nostettua kättä ja kivilohkare seremoniallisten tilaisuuksien

seppeleen laskuja varten. Koneellisesti liikkeessä pidettävä ja lämmitettävä vesi pysyy ympäri vuoden sulana. Vesi hohtaa valaistuksen ansiosta turkoosin sinisenä myös pimeänä vuodenaikana.

Kyseisen muistomerkkilpailun yhteydessä käytiin jälleen kerran kiihkeää keskustelua siitä, pitäisikö teoksen olla näköispatsas vai ei. Pekka Jylhän ydinajatus oli, ettei teoksen ollut tarkoitus kuvata mitenkään yksiselitteisesti presidentti Kekkosta itseään vaan tarjota ennen kaikkea tilaa ajatuksille. Vaikka kyseessä on valtionpäämiestä kunnioittava muistomerkki, ovat sen syntyyn osaltaan vaikuttaneet myös Pekka Jylhän omat elämäkokemukset. Teoksen suojelevien, isällisten käsien lähtökohtana on veistos, joka syntyi liikenneonnettomuudessa kuolleiden ystävien muistoksi. Vuonna 1997 valmistuneessa kattoon ripustettavassa *Ilmestykses*sä hiekkapuhalletun lasikuitukuvun sisällä on kädenmuotoinen halogeenilamppu, joka on kokonaisuudessa oli kuin siunaava ja valaiseva lasikuitukäsi.

Urho Kekkosen muistomerkkin läheisyydessä on Pekka Jylhän toinenkin julkinen teos, yleisöltä yleensä piilossa oleva teos: eduskunnan lisärakennuksen taidekilpailun 1. palkinnon voittanut *Kristallikruunu - ikkuna taivaalle* koristaa ikkunattoman suuren

valiokunnan huoneen kattoa loistaen spektrin kaikin värisävyin tunnelmaa asialliseen kokoustilaan.

Lämminhenkinen tarinoiden kerronta ja teatraaliset tunnelmat yhdistyvät ja sekoittuvat Pekka Jylhän taiteessa rikkaalla tavalla määrätietoiseen ja harkittuun muotoiluun ja esteettisyyteen. Jylhä ei ole uteliaana taiteilijana sitonut itseään tiukkojen rajojen sisään, vaan liikkuu suvereenisti ja rohkeasti alueilla, joista ammentaa kulloinkin sopivimmat ainekset ajatus-
tensa ilmaisemiseen. Etelä-Karjalan taidemuseon näyttelyssä on joidenkin vanhempien avaintöiden lisäksi taiteilijan pitkään työstämiä uusia teoksia. Näyttely toteutetaan yhteistyössä Turun Wäinö Aaltosen museon (kevät 2007) ja Helsingin kaupungin taidemuseon kanssa (syksy 2007).

Eeva-Kaisa Hakulinen

Lähde: Liisa Lindgren: Ilmestyksiä ja kohtaamisia - ajatuksia Pekka Jylhän julkisista teoksista (teoksessa Pekka Jylhä, Helsinki 2006)

Pekka Jylhä: Valon pesä
Etelä-Karjalan taidemuseo
20.5. - 26.8. 2007

Vilho Härkönen: Hiljaa hyvä tulee

Etelä-Karjalan taidemuseossa 31.3. – 6.5. 2007

Mitalitaiteella on pitkä historia aina renessanssin päivästä alkaen. Taidemuoto syntyi Italiassa muotokuvamaalauksen rinnalle, sillä haluttiin löytää uusia välineitä kuvaamaan ja ikuistamaan yksilöitä ja heidän saavutuksiaan. Taidemuoto on informatiivinen, sisällöltään varsinkin henkilökohtainen. Suomessa ensimmäiset mitalit tehtiin 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa, mutta varsinaisesti ensimmäinen suomalainen mitalitaiteilija oli **Walter Runeberg**, jonka aikana 1800-luvun lopulla suomalaisen mitalitaiteen voidaan sanoa syntyneen. Varhaisista kuvanveistäjistä mm. **Emil Wikströmistä** tuli merkittävä mitalitaiteen edustaja. Hän suunnitteli useita valtion tilaamia mitaleita itsenäisen Suomen alkutaipaleen kansallisiin merkkitapauksiin liittyen.

Mitalitaide heijastaa aikaansa ja ajan taidevirtaukset vaikuttavat muotoon. Mitalit kuvaavat pääasiassa henkilöitä tai tapahtumia, ja ne syntyvät usein kilpailu- tai tilaustöinä. Taiteilijoiden vapaa-aiheiset mitalit muodostavat oman pienemmän ryhmänsä. Koska suurin osa mitaleista syntyy tilaustöinä, on tilaajalla suhteellisen suuri valta määrittää tai valita lopputulos. Mitalit voivat olla tekotapansa mukaan joko valettuja tai lyötyjä.

Suomalainen mitalitaide on edelleen kansainvälisesti tunnettua ja korkeatasoista. Taiteilijoissa on ollut avantgardistisia kokeilijoita ja perinteen rikkojia, joilla on ollut tietoisuutta pyrkiä irtautua mitalin vahvasti perinteisestä muodosta. Mitalitaiteen korkeaan tasoon on vaikuttanut merkittävästi Suomen Mitalitaiteen Kilta (per. 1965), joka järjestää vuosittain alansa vuosimitalikilpailun ja näyttelyitä. Lisäksi järjestö julkaisee nykyisin vuosittain ilmestyvää Mitalitaiteen vuosikirjaa, joka edistää osaltaan taidelajin tunnettavuutta.

Lappeenrannassa asuva kuvanveistäjä **Vilho Härkönen** (s. 1927) on valtakunnallisesti tunnettu mitalintekijä. Varhaisimmat mitalit ovat 1970-luvun puolivälistä ja uusimmat 2000-luvulta. Kotimaassa hän on saanut alansa erilaisia tunnustuspalkintoja kolmenkymmenen vuoden aikana useampia. Ulkomaisissa mitalitaiteen näyttelyissä hänen yksittäisiä mitaleitaan on myöskin huomioitu. Parhaan paltinan palkinto myönnettiin FIDEM:n (Fédération Internationale de la Médaille) Neuchatelin näyttelyssä 1996 valetulle mitalille *Syvilla vesillä*.

Härkönen on ottanut lähes vuosittain osaa Suomen Mitalitaiteen Killan

näyttelyihin ja kilpailuihin nimimerkillä kuten on tapana. Ensimmäinen Mitalitaiteen Killan kilpailu, johon Härkönen osallistui, oli vuonna 1975 ja palautteena tuli 2. palkinto mitalilla *Kultainen leikkaus*. Se oli omiaan rohkaistamaan Vilho Härköstä jatkamaan alalla ja antoi myös itsevarmuutta tekemiseen. Hänen mitaliehdotuksensa ovat olleet niin vakuuttavia, että ne ovat kiinnittäneet aina uudelleen valitsijoiden huomion kilpailuissa. Mitalitaiteen Killan vuosimitaleina on toteutettu mm. *Kulttuurin uhri* 1977, *Harjoitusvastustaja*, 1983, *Mens Fenorum*–J.L. Runebergin mitali 2004.

Pientä tuotantomäärää selittää se, että Härkönen ansaitsi elantonsa perheelleen standardisointi-insinöörinä mm. Kaukaan tehtailla. Hän on sanonut, että leipätyön ohessa mitaleita tekemällä voi olla vain laadullisia, ei määrällisiä tavoitteita.

Pohjois-Karjalan Enosta lähteneen Vilho Härkösen isä oli taidemaalari **Eino J. Härkönen**, joten taide ja piirtäminen olivat hänellä tuttua ja luonnollista ajanvietettä jo lapsuudessa. Varsinaista ammatillista taiteilijakoulutusta hän ei ole saanut, vaan on itseoppinut. Kun hän opiskeli Turun teknisessä oppilaitoksessa, **Unto**

Pusan luennot plastisesta sommitelusta olivat hänelle merkityksellisiä ja tärkeitä. Härkösen tekniset opinnot ja kolmiulotteinen hahmottamiskyky auttoivat ilmeisesti myös kuvanveiston maailman hallitsemisessa. Hän suunnitteli ja toteutti mm. huonekalujen prototyyppjä opiskeluaikoina.

Mitaleissa Vilho Härkösen tavoitteena on tehdä jämäkkää, plastista ja suhteellisen korkeaprofiillista harkittua kokonaisuutta, jossa pieneen tilaan mahtuvat elementit tukevat toisiaan; vain oleellinen on tärkeää. Hänen tekemiinsä mitaleihin liittyy aina kertomus, juoni, joka nivoo yhteen mitalin molemmat puolet. Valetun mitalin koko 7-12 cm asettaa omat vaatimuksensa, mutta varsinaisesti haasteellisinta on saada mitalin muoto, tekotapa ja sisältö toimimaan molemmin puolin saumattomasti. Mitalin yksittäiset elementit on saatava järjestystykseen; tekstimateriaalin ja kuvalisten rakenteiden yhdistäminen on vaativaa.

Härkönen aloittaa yksittäisen mitalin työstämisen pienistä muistiinpanopiirroksista, joiden kautta mitali hahmottuu muotoonsa aluksi muoviluvahaan, sitten kipsiin ja lopuksi pronssiin. Hänen työtapansa on har-

Kuvanveistäjä Marjo Lahtinen

RETROSPEKTIIVINEN NÄYTTELY
Kouvolan taidemuseossa
28.6.-2.9.2007

Marjo Lahtinen (s. 1944) tekee teoksensa alusta loppuun asti itse toisin kuin monet aikamme kuvanveistäjät. Materiaalin kohtaaminen innoittaa teoksen suunnittelua ja muotoutumista. Plastisuus on tärkeämpi kuin sisältö. Jokainen taltan isku on merkityksellinen. Kiven pinnasta tulee juuri halutunlainen, samettisen tuntuinen. Vasta kun teos alkaa elää taiteilijalle, se on valmis.

Teosten taustalla on valtava intohimo. Veistosten aiheena on viimeiset kolmekymmentä vuotta ollut ihmisvartalo pelkistetyimmillään, torso. Kolmenkymmenen vuoden kuluessa vartalo on muotoutunut naturalistisesta ja lihallisesta kohti abstraktimpaa, viitteellistä kuvaa. Marjo Lahtinen tunnetaankin erityisesti näistä teoksistaan.

Varhaisempaan tuotantoon kuuluvat monet eläinaiheiset veistokset esimerkiksi linnut, kissat ja koirat. Innoittajana oli suuri eläinrakkaus. Lahtinen tekee myös pienoisteoksia, mm. pronssisia koruja. Tuotantoon kuuluu lisäksi hienoja piirustuksia, maalauksia ja kollaaseja, joita ei ennen ole esitetty. Nyt tämä kokonaisuus kootaan yhteen.

Taiteen keräilijät ovat usein profiloituneet vain "taulujen" keräilijöiksi. Hyvin harvalle tulee edes mieleen kerätä veistotaide, muista taiteen muodoista puhumattakaan. Marjo Lahtisen torsot ja eläinveistokset ovat vuosien mittaan tehneet poikkeuksen tässä suhteessa. Keräilijöiden joukossa on ihmisiä, jotka ovat täysin lumoutuneet näistä antiikin veistoksille kunniaa tekevästä, lämpimistä torsoista.

Lahtinen työskentelee Verlassa, missä hänellä on myös pikkuinen galleria vanhassa saharakennuksessa. Suosittelen visiittiä lämpimästi kaikille!

Johanna Vuolasto

Kuva: Marjo Lahtinen Naisen torso, marmori 1984,
Foto: Pirkko Porkka.

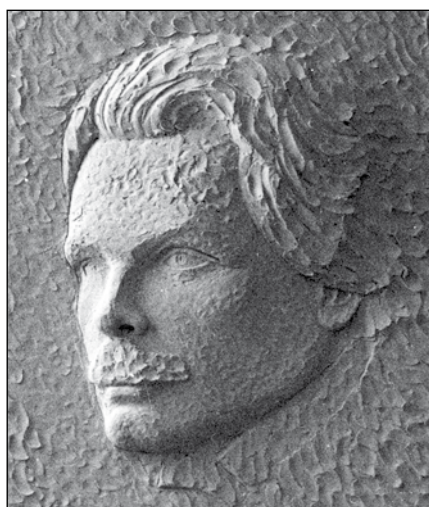
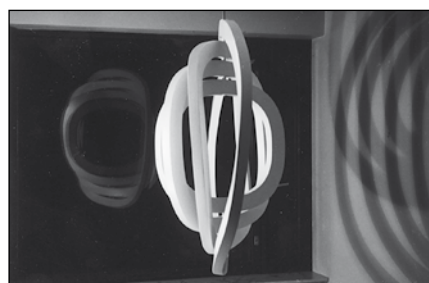
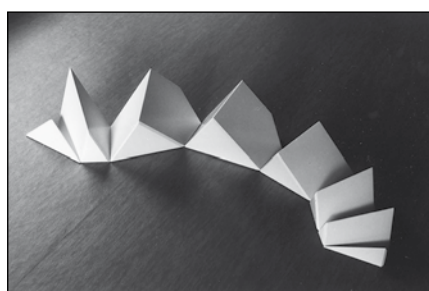

Harjoitusvastustaja, pronssi, valettu vuodelta 1983 sai 1. palkinnon Suomen Mitalitaiteen Killan kilpailussa ja se toteutettiin myös vuosimitalina.

*Viereisellä sivulla:
Syvillä vesillä, pronssi, valettu vuodelta 1995 sai parhaan patinan palkinnon FIDEM:n näyttelyssä.*

*Oikealla ylhäällä:
Lappeenrannan kaupungin 350-vuotisjuhlamitali vuodelta 1999 kuvaa kaupungin historiallisen Linnoituksen pääporttia ja valleja, taustalla näkyy ortodoksikirkko. Kaupungin perustamispaikka ja sen rakenteet kuvaavat Lappeenrannan 350-vuotista historiaa; Linnoitus on niin historiaa kuin nykypäivää samanaikaisesti.*

*Oikealla:
Abstraktit veistokset ovat Härkösen vähemmän tunnettua kuvanveistoa.*

Toivo Kuulan reliefi (Kuulan huvila, Skinnarila) ja Lappeenrannan Linnoituksen restauroimisen muistolaatta (Ratsuväkimuseon seinässä) edustavat Vilho Härkösen reliefituotantoa.

kitseva, hätäilemätön, hitaasti etenevä. Vilho Härkönen ei odota inspiraatiota vaan tekee työtä konkreettisesti mitalin kimpussa. Oman ilmaisun tyyli on muotoutunut tekemisen kautta käsieläksiksi, jonka pystyy tunnistamaan. Patinointi, mitalin jälkikäsitteily on käsitteellistä ja merkityksellistä halutun lopputuloksen saavuttamiseen. Hyviä tekniisiä neuvoja patinointiin on antanut mm. mitaliteistaan tunnettu kuvanveistäjä Toivo Jaatinen.

Nykyisin vapaana taiteilijana ja eläkeläisenä Vilho Härkönen on ahkeroinut mitaliteja ja reliefejä tasaiseen, hiljaiseen tahtiin viime vuosina. Hän on suunnitellut mm. Lappeenrannan kaupungin 350-vuotisjuhlamitalin, Turun kaupungin 750-vuotismitalin. Viimeisin julkinen teos on Lappeenrannan Linnoituksen 30-vuotisen restauroinnin muistolaatta. Reliefissä on kuvattu Lappeenrannan Linnoituksen vuosisatainen historia niin lännen kuin idän etuvartiona. Nyt on työn alla uusia pienehköjä vapaita veistoksia kivistä ja pronssista, jotka jatkavat siinänsä jo esim. 1970-luvulla nähtyjä abstrakteja, puhtaasti muotoon perustuvia veistoksia.

Leena Rätty

Unelma

Kouvolan taidemuseon 20-vuotisjuhlanäyttely esittelee suomalaisuuden myyttisiä kertomuksia Kalevalasta satujen maailmaan. Näyttely keskittyy 1800–1900-lukujen suomalaisen taiteen monimuotoiseen olemukseen. Vuosisadan vaihteessa Pariisin symbolismi ja suomalainen kansallisromantiikka nostivat mystiikan mielikuvittelliset ja henkiset aihepiirit taiteen keskeiseksi aiheiksi.

Sadut kiehtovat kaiken ikäisiä ihmisiä. Lapsia kiehtovat myyttiset Kalevalan hahmot ja niihin liittyvät kertomukset. Miten tuo Väinämöinen luo maailmaa kannelta soittamalla? Tai millaisessa sadussa Hugo Simbergin faunit ja pirut elävät ja mitä ne puuhaavat? Aikuisia puhuttelevat yhtälailla **Martta Wendelinin** kuvitukset *Iiris-Rukkaan* tai Topeliuksen satuihin kuin **Väinö Hämäläisen** *Ihmeellisen kalaretken* kuvitukset. Ne tuovat mieliin lapsuusmuistoja vuosikymmenten takaa. Sadunhohtoinen, ikuisen onnellisuuden kultaama maailma haavekuvana näkyy raskaina aikoina tehdyissä satukuvituksissa. Ihmisillä oli voimakkaita haavekuvia onnellisemmasta maailmasta. Sadut ja satujen kuvitukset olivat voimakkaasti luomassa onnelaa mielikuvitusmaailmaan.

Akseli Gallen-Kallelan *Kevät* on harjoitelma Porin Juseleumin mausoleumin freskoon. Maalauksessa Gallen-Kallela käytti vaimonsa 16-vuotiaasta sisarta Anna-Stiina Slöörä. Anna esiintyy arvoituksellisena, ajatuksiinsa vajonneena nuorena naisena. Hänellä on kädessään kevään ensimmäinen kukkanen, valkovuokko. Taiteilijan omat lapset poseeraavat kulmassa kurkistelemassa kevään tuloa. Kevät muuttuu mystisemmäksi kun pohdimme mustapukuisen naisen suhdetta pieniin lapsiin. Tummanpuhuva hahmo seisoo selin muihin, olen jo ulkopuolella kaiken muun.

Valkoinen kukka nuoren naisen kädessä johdattelee ajatukset Gallen-

paremmasta maailmasta

Akseli Gallen-Kallela, *Kevät*, 1903, Ateneumin taidemuseo. Kuva Hannu Aaltonen, Kuvataiteen keskusarkisto.
Viereisellä sivulla: Hugo Simberg, *Kansanlaulu*, 1894, yksityiskokoelma. Kuva: Hannu Aaltonen, Kuvataiteen keskusarkisto.
Pieni kuva: Martta Wendelin, *Pyhä Kristoforos*, Tuusulan museo/Taidemuseo Martta Wendelin.

Kallelan aikaisempiin teoksiin, joissa tyttö kohtaa Kalmankukan. Kalmankukkakuvaan kuuluu teksti: "Mustan lammen reunalla, kasvoi kaunis kalpea kukka. Unessani poimisin, vaan unesta en herää – se oli kalman kalpea kukka." Kuvaamalla pienet elinvoimaiset lapset toiseen kulmaan ja mustapukuisen selin olevan naisen toiseen reunaan, Gallen-Kallela on ikuistanut hetken elämän katoavaisuutta teokseensa, joka oli tarkoitettu nuorena kuolleen työtön muistomerkkiin maalattavaksi. Taustalla oleva järvimaisema heijastelee kansallisia tunteita, samoin lasten ja nuorukaisen vaatetus. Kuvaus on eittämättä osa paratiisia, jossa elämä jatkuu kuolemasta huolimatta.

Beda Stjernschantzin ikuisessa paratiisissa helisee puolestaan narkissoksen huilu. Nuori ja paljon sairastellut taiteilija kuvasi *Pastoraali*-maalaukseensa unelman terveydestä, rauhasta ja onnesta. Kevät on kautta aikojen symbolisoinut unelmaa paremmasta huomista. Kevät on se vuodenaika, joka seuraa kuolemaa, pimeyttä ja kylmyyttä. Keväessä yhdistyvät unelmat tulevasta kesästä ja viattomuudesta. *Pastoraali* tunnetaan toiselta nimeltään *Primaverana* –keväenä.

Hauras ja levollinen onnen maailma

näyttäytyy varhaisessa Hugo Simbergin temperamaalauksessa *Kansanlaulu* (1894). Vihreällä, valkoisten kukkien täplittämällä niityllä valkopukiset neidot ovat pysähtyneet kuuntelemaan kukkivan koivun oksilla istuvien lintujen laulua. Lintujen höyhenet hohtelevat kultaisina auringonvalossa. Maalauksessa vallitsee surumielinen ja rauhallinen tunnelma. Ylimäinen lintu on maalattu nokka auki laulamassa koko pikkuisen kehonsa voimalla tervetulleeksi nuoren kevään myyttisine valkopukuisine neitoineen. Kuva vetää katsojaa puoleensa lupaamalla rauhasesta onnen maasta. Taustalle on maalattu suomalainen kansallismaisema. Aikakausi liittyi Kalevalainnostukseen ja suomalaisuuden ihannointiin. Simbergin maalaus ottaa kauniisti kantaa molempiin nimeämällä teoksensa *Kansanlauluksi*. Hänen kansanlaulussaan ei maailmaa luo Väinämöinen vaan kansallisen maisemana tunnettu maisema yhtyy ihmis- ja eläinkunnan kanssa harmoniseksi kokonaisuudeksi.

Näyttelyn yhteydessä julkaistaan Otavan kustantama kirja, joka käsittelee taiteilijoittemme sadunhoitoisia ja myyttisiä maailmoja, Karjalan laulumailta aina antiikin myyttisiin ulottuvuuksiin. Professori Riitta Konttinen kirjoittaa Venny Soldan-Brofeldtin lastenkirjojen kuvituksista ja dosent-

ti Riikka Stewen puolestaan pohtii taidetta taiteen vuoksi liikkeen aatemaailman vaikutusta satumaailman syntyyn. Taiteilijoiden salaisesta ja myyttisestä maailmasta kertoo taidehistorioitsija Anna-Maria von Bonsdorff. Martta Wendelinin kuvituksista kirjoittaa tutkija Päivi Ahdeoja. Kirja kuuluu Kouvolan taidemuseon julkaisusarjaan ja avaa uuden perhehenkisen kauden.

Juhlanäyttelyn yhteistyökumppanina on Tykkimäen huvipuisto, jonka rannekkeella on näyttelyyn ilmainen sisäänpääsy.

Johanna Vuolasto

Näyttelyn ja kirjan taiteilijat mm.:

Väinö Blomstedt
Akseli Gallen-Kallela
Pekka Halonen
Eero Järnefelt
Venny Soldan-Brofeldt
Hugo Simberg
Beda Stjernschantz
Martta Wendelin

Satuja ja myyttejä – kertomusten kultakausi. Akseli Gallen-Kallelasta Martta Wendeliiniin.
Kouvolan taidemuseon juhlanäyttely 14.5.–2.9.2007

Tiesitkö Kouvolan taidemuseosta:

- Aloitti toimintansa 1.8.1987
- Ensimmäinen näyttely oli Kouvolan kaupungin kokoelmien ja Kymenläänin taidesäätiön kokoelmien yhteisnäyttely
- Taidemuseossa on tilaa n. 1000 m²
- Taidemuseon on suunnitellut arkkitehti Erkki Valovirta
- Kymenlaakson ainoa taidemuseo
- Kaikkien aikojen suurin yleisöennätys oli *Vanhavenäläisen taiteen aarteita* -näyttely vuonna 1991

Kiusaus vai Kuiskaus ja muut kömmähdykset

Otto Mäkilä, Kiusaus, 1946, öljyväri, Sihtolan Imatra-kokoelma

Olen varmaan lukemattomia kertoja nähnyt Imatran taidemuseon kokoelmassa olevan **Otto Mäkilän** maalauksen *Kiusaus* vuodelta 1946. Olen useita kertoja jopa opastanut taidemuseoon tulleita ryhmiä ja kertonut Mäkilästä ja hänen teoksistaan. Kaiken lisäksi maalaus on yksi suosikkejani ja mielestäni Mäkilän teosten parhaimmistoa.

Toistuvasti olen puhunut sen yhteydessä surrealismista, mielikuvituksesta ja sadun kaltaisesta tunnelmasta.

Minun siis pitäisi tuntea Kiusaus-maalaus kuin omat sormeni. Joskin välillä on saattanut herätä epäily onko teoksen nimi sittenkin Kuiskaus, kuten niin monta kertaa olen erehtynyt sanomaan.

Viime keväänä Imatran unkarilaisesta ystävyyskaupungista tullut vieras sanoi kysyvästi: "Adam and Eve"? Hölmistyin ja meni vähän aikaa kunnes ymmärsin, että niinhän maalauksen voi aivan hyvin nähdä.

Itse asiassa mikä olisikaan sen luontevampaa. Onhan Aatami ja Eeva aihe, jota on jatkuvasti käytetty länsimaisessa taiteessa. Sitä paitsi ainakin maalaukseen kuvattu naishahmo on alaston kuin Eeva paratiisissa.

Ikkunat symmetrisesti vai eivätkö sittenkään

Taidehistoriasta puhuessani olen usein väittänyt, että esim. kevättalven auringonvalossa kylpevä män-

ty on varjopuoleltaan värillinen eikä harmaa tai musta. Monet väittävät tiukasti vastaan, kunnes omin silmin todella menevät katsomaan varjon väriä.

Sama näennäisesti itsestään selvä asia tuntuu olevan ääriviiva. Vasta kun vaaditaan, että epäilevät Tuomaat näyttävät ääriviivan, he huomaavat ettei sellaista ole luonnossa ollenkaan. On vain pintoja, jotka rajautuvat toisiinsa tai ympärillään olevaan ilmaan jne.

Imatran Mansikkalassa on **Käpy** ja **Simo Paavilaisen** piirtämä 1990 valmistunut valtion virastotalo, jossa sijaitsevat mm. poliisilaitos ja työvoimatoimisto. Rakennuksen julkisivussa Tainionkoskentien puoleiset ikkunat ovat toisiinsa nähden joko symmetrisesti tai epäsymmetrisesti. Kovin harvoilla imatralaisilla tuntuu olevan oikea mielikuva asiasta, vaikka he ovat kulkeneet rakennuksen ohi satoja tai tuhansia kertoja.

On väitetty, että nykyihmisen tajuntaa kuormitetaan jatkuvasti liian suurella informaation määrällä. Ne asiat, jotka kullekin yksilölle ovat merkityksellisiä tulee unohtaa tai jättää tiedostamatta, jotta merkitykselliset asiat tulisivat huomioiduiksi.

Muistin kanssa on sama tilanne. On kai välttämätöntä, että tarpeettomat asiat unohdetaan. Mitkä asiat sitten ovat tarpeellisia ja mitkä tarpeettomia onkin jo toinen juttu.

Eero Laajo

Sam Vannin maalauksia Imatralla

Sam Vanni, Suhteita, Punainen kompositio, 1958, öljyväri, Imatran taideyhdistyksen kokoelma

Sam Vanni, Ympyröitä neliössä, Café Royal, 1957, öljyväri, Imatran taideyhdistyksen kokoelma

Sam Vanni (1908-1992) on abstraktin taiteen ehkä keskeisin edustaja Suomen 1950-luvun taiteessa. Imatran taidemuseoon talletetussa Imatran taideyhdistyksen kokoelmassa on kaksi hänen suurikokoista öljyvärimaalaustaan: *Ympyröitä neliössä*, *Café Royal*, (1957) ja *Suhteita, Punainen kompositio*, (1958). Teokset ostettiin suoraan Sam Vannilta pian niiden valmistumisen jälkeen.

Molemmat teokset ovat esimerkkejä Vannin omaksumasta ei-esittävän taiteen ilmaisutavasta, jossa kuva rakennettiin ilman selviä viittauksia ulkoiseen todellisuuteen. Maalauksesta muodostui oma maailmansa. Sillä oli aiheena oma itsensä.

Imatran taidemuseon kokoelmassa on myös Vannin maalaama muotokuva insinööri, taidemesenaatti, *Jalo Sihtolasta* (1947). Sihtola lahjoitti teoksen silloiselle Imatran kauppapalalle vuonna 1951 avattua taidemuseota varten.

Imatralla oleva Vannin teosten ryhmä sai tervetulleensa täydennyksen vuonna 2001 kun Ester ja Jalo Sihtolan

taidesäätiön lahjoittamien teosten joukossa oli kaksi Vannin piirustusta. Lisäksi hankittiin Vannin tekemä öljyväriharjoitelma Jalo Sihtolan muotokuva (1947) varten.

Kokoelman kärkeä

Vannin tyylille oli ominaista geometrisen selkeys, jyrkästi rajatut värialueet ja liikettä ilmentävä sommittelu. Eräissä töissään Vanni oli lähellä kineettistä taidetta, jossa liikkeen kuvaaminen oli keskeisessä asemassa. Imatran taideyhdistyksen omistamat *Ympyröitä neliössä* ja *Suhteita* on kuitenkin luettava konkreettisiksi teoksiksi.

Vanni päätyi ei-esittävään konkreettiseen taiteeseen 1950-luvulla alkukauden maalauksellisen vaiheen jälkeen. Silti sellaisessakin teoksessa kuin *Ympyröitä neliössä*, *Café Royal*, voi nähdä etäisen häivähdyksen kuvaidean alkuperästä. Maalaus kuuluu sarjaan auringonnousuaiheisia teoksia, jotka saivat alkunsa eräänä varhaisena aamuna Pariisissa.

Jos haluaa, voi maalauksen mieltää konkreettiseksi työksi, jonka lähtökohtana on ollut maisema horisontteineen, kivineen ja hiekkakenttineen. Siinä voi myös nähdä kahvilan tuolit ja selkänöjen kaarevat viivat. Maalausta voi myös tarkastella väripintojen ja viivojen muodostamana kokonaisuutena, joka esittää vain itseään.

Maalauksessa *Suhteita, Punainen kompositio*, (1958) on liikevaikutelma keskeinen. Vanni maalasi 1958 teoksia, joissa toistui *Union*-maalauksen (1958) kuvateema. *Suhteita, Punainen kompositio*, on *Union*-teoksen kaltainen rakenteeltaan. Teoksen aiheena on pystysuuntainen liike, joka on kuvattu kahden eri syvyydteen muodostaman taustan päälle. Samankaltainen on myöskin *Chiavi d'oro* (1959). Siinä keskiosan vasemmalla puolella kulkeva pysty kaarivii-va jakaa kuva-alan kahtia.

Sam Vannin *Ympyröitä neliössä*, *Café Royal*, (1957) ja *Suhteita, Punainen kompositio*, (1958) ovat Imatran taidemuseon kokoelman parhaimmistoa. Niillä on myös vahva yhtymäkohdansa kansainvälisessä konkreettistisessä taiteessa. Mainittakoon, että Vanni piti mm. **Wassily Kandinskyn** ajatuksia ehdottoman tärkeinä itselleen.

Eero Laajo

Ukiyo-e -puupiirroksat tulivat Japanista Pariisiin kautta Suomeen

Utagawa Kuniyoshi, Kabukinäytelmän hahmo Shirai Gombachi, 1847-52, puupiirros

Utagawa Kunisada, Kabukinäytelmän hahmot Ono no Tofu ja Onosuke Yorikaze, 1847-52, puupiirros

Kansanomaiset ukiyo-e -puupiirroksat eivät olleet taidetta 1800-luvun japanilaisen yläluokan silmissä. Teoksissa kuvattiin arkisia näkymiä, kabukiteattereiden näyttelijöitä, roolihahmoja ja prostituoituja. Keskeistä oli aihe, joka saattoi olla epäsovinnainen, karkea, väkivaltainen tai pornografinen. Sana ukiyo-e tarkoitti ”katoavaa maailmaa”, muuttuvaa ja muodikasta maailmaa, jollaiseksi 1700-1800 -lukujen Tokjo (Edo) oli muodostunut.

Japanilaisten vedoksissa oli odottamattomia ja eurooppalaisittain ajateltuna uusia kuvailmaisun tapoja. Henkilöhahmoja ei välttämättä esitetty kokonaisina eivätkä sommitelmat olleet symmetrisiä. Kuvaustapa vaikutti katkelmalliselta. Japanilaiset kuvasivat todellisuutta yllätyksellisesti, vähän samaan tapaan kuin kamera kuvaa ympäristöään. Tavoitteena oli yksittäisten, hetkellisten ja ohimenevien vaikutelmien tallentaminen.

Puupiirrostekniikka oli tullut Japaniin buddhalaisten mukana 700-luvun Kiinasta. Tuhat vuotta myöhemmin ukiyo-e -vedokset kehittyivät monivärisiksi. 1800-luvulla ukiyo-e -vedoksia valmistettiin suuria määriä mm. Tokion asukkaiden tarpeita varten. Katsushika Hokusai (1760-1849), Kitagawa Utamaro (1753-1806) ja Ando Hiroshige (1797-1858) olivat japanilaisista taitelijoista ne, jotka tulivat tunnetuimmiksi Euroopassa. Muita huomattavia puupiirtäjiä olivat mm. Utagawa Kunisada (1786-1865) ja Utagawa Kuniyoshi (1798-1861).

Kun Japani 1800-luvun lopussa aloitti kaupankäynnin Euroopan ja USA:n kanssa, käytettiin puupiirrosvedoksia pakkausmateriaalina keramiikan ja muiden tavaroiden kuljettamisessa. 1800-luvun lopun eurooppalaiset kuvataiteilijat, Edouard Manet (1832-83) ja impressionistit, alkoivat kerätä vedoksia innokkaasti. Puupiirrosten hinnat olivat halvat.

Kuvataiteilijat löysivät puupiirroksista maailman, jota akateemiset säännöt eivät olleet kangistaneet. Etenkin

Edgar Degas (1834-1917), Henri de Toulouse-Lautrec (1864-1901), Paul Gauguin (1848-1903) ja Vincent van Gogh (1853-90) saivat selviä vaikutteita japanilaisista vedoksista. Van Goghilla japanilaisvaikutteet olivat luultavasti voimakkaampia ja selvempiä kuin kenelläkään muulla. Toisinaan hän jopa kopioi ukiyo-e -teoksia.

Japanilaisuudesta syntyi japonismi, eurooppalainen muoti-ilmiö, joka vaikutti myös suomalaiseen kuvataiteeseen. Jopa suomalaiskansallisiksi koetuissa Akseli Gallen-Kallelan (1865-1831) Kalevala-aiheisissa teoksissa on piirteitä ukiyo-e -vedoksista. Eräs hänen keskeisin ja nimenomaan suomalaiseksi koettu päätyönsä on maalaus *Sammon puolustus* (1896). Teoksen sommittelussa, ääriviivoissa ja värikentissä on selviä yhtäläisyyksiä japanilaisten väripuupiirrosten kanssa. Gallen-Kallelan kiinnostus japanilaiseen kuvamaailmaan oli alkanut jo hänen ensimmäisenä Pariisin vuotenaan 1884.

Japanilaisten väripuupiirrosten valokuvamainen sommittelutapa, henkilöhahmojen tummat ääriviivat, litistetyt kaksiulotteiset muodot, kuvasyvyvyyden lähes täydellinen puuttuminen, varjottomuus, puhtaat ja yhtenäiset väripinnat sekä sarjakuvan kaltainen ilmaisutapa antoivat hyvin voimakkaan sysäyksen länsimaiselle maalaustaiteelle. Itse asiassa vaikutteet näkyivät impressionismin ja muun 1800-luvun lopun taiteen lisäksi myös 1900-luvun modernismissa. Ne näkyvät yhä mm. sarjakuvissa ja graffiteissa.

Imatran kaupunki sai vuonna 2001 lahjoituksena kymmenen ukiyo-e -puupiirrosta. Teokset lahjoitti japanilainen Utagawa-säätiö Opetushallituksen välityksellä. Puupiirroksia hyödynnetään mm. Imatran koulujen opetuksessa. Teokset kuuluvat Imatran kaupungin taidekokoelmaan, joka on Imatran taidemuseon hoidettavana.

Eero Laajo

Taiteilija Viktor Svaetichinin kuvaukset Viipurin läänin rakennetusta ympäristöstä ajalta ennen Suomen itsenäistymistä

– karjalaisen kulttuurimaiseman muuttuminen sadan vuoden aikana

Viipurin museo tilasi vajaat sata vuotta sitten taiteilija Viktor Svaetichiniltä sarjan läänin rakennuskantaa dokumentoivia piirustuksia. Varsinaisen toimeksiannon taiteilija suoritti vuosina 1912-19 ja tuolloin syntyneistä töistä on tallella noin 400. Nykyään osin Lahdessa (kaupunginmuseo), osin Lappeenrannassa (Etelä-Karjalan taidemuseo) säilytettävään kokoelmaan kuuluu lisäksi satakunta aiempaa, myöhempää tai ajoittamatonta kuvausta. Tällä hetkellä on käynnissä tutkimus, jonka tarkoituksena on hahmottaa Svaetichinin luoman materiaalin kokonaisuutta, koota yhteen tietoa yksittäisistä, jo tuolloin kuvauksen arvoisiksi koetuista rakennuksista, pihapiireistä ja katunäkymistä sekä jossain määrin selvittää näiden kohteiden nykytilaa. Varsinaiseen tilaussarjaan kuuluvat ja muut kokoelmassa olevat työt on mielekästä pitää yhdessä saman kaltaisen näkökulmansa ja työtapansa vuoksi.

Selvästi keskeisimmiksi osa-alueiksi säilyneessä materiaalissa nousee kolme teemaa: Viipurin läänin kartanomiljööt (noin 150), kirkot (lähes 100) sekä taiteilijan kotikaupungin ja läänin pääkaupungin, Viipurin näkymät (lähes 200). Tämän lisäksi on maalaistalojen pihapiirejä, maatalouden talousrakennuksia, siltoja, kylänäkymiä, pappiloita ja erityyppisiä yksityiskohtia, vaikkapa portteja.

Teemojen ohella Svaetichinin tuotantoa voidaan tarkastella maantieteellisesti. Työskentelyalueena hänellä oli siis koko silloinen Viipurin lääni. Eteläisimmät ja läntisimmät kohteet löytyvät Suomenlahden saaristosta (Suursaari, Tytärsaari) ja aina Pyhtäältä ja Valkealasta asti, pohjoisimmat ja itäisimmät Laatokan takaa Suojärveltä, Korpiselästä ja Salmilta, taiteilijan synnyinseudulta. Salmin Tulemasta on myös yksi harvoista talvimaisemista. Nykyisen Suomen alueelle töistä sijoittuu vain noin 15 % – valtaosa kuvaa siis luovutettuja alueita.

Kolmannen näkökulman materiaali tarjoaa, jos se järjestetään kuhunkin

työhön aikoinaan sänitllisesti merkityn vuosiluvun mukaan: taiteilijan kesäisten matkojen ja työohjelman seuraaminen. Ensimmäiseltä vuodelta 1912 töitä on vain 15 ja puolet niistä esittävät Viipuria. Kesä 1913 kului pääasiassa Kannaksen itäosissa (Pyhäjärvi, Sakkola, Rautu, Valkjärvi). Pisimmän aikaa Svaetichin oleskeli Taubilan (käyt. myös nimeä Touvilan) kartanossa. Toinen huippuvuosi oli 1914: 72 työn joukossa Viipurin pitäjän kartanoilla oli keskeinen rooli (yli 40). Vuonna 1915 pääpaino on ollut länsisuunnalla ja niinpä tuona vuonna onkin syntynyt suuri osa nykyiseen Suomeen sijoittuvista töistä. Svaetichin on kiertänyt rannikkokunnissa ja Anjalankosken suunnalla, mutta myös Saimaan rannoilla (Lappeenrannasta Parikkalaan). Seuraavana vuonna 1916 matka on vienyt Laatokan pohjoispuolisiin kuntiin. Kesällä 1917 Viktor Svaetichin liikkui jälleen eri puolilla Kannasta, mutta painopiste alkoi siirtyä Viipuriin, missä vuosien 1918-19 kuvaukset (104 kpl) ovat harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta syntyneet. Viipurinäkemien kokonaisuutta täydentävät jo vuon-

na 1902 syntyneet 22 tussipiirrosta sekä Pennisiltaa esittävä öljymaalauus. (Huom. Tässä kirjoituksessa esitetty lukumäärät ovat toistaiseksi tarkistamattomia.)

Selvityksen tulokset on tarkoitus esitellä julkaisuna sekä näyttelynä, joista vastaavat yhteistyössä Etelä-Karjalan taidemuseo ja Viipurisäätiö. Tarjolla on parhaimmillaan matka taiteilijan jalanjäljillä historiaan sekä hyvin mielenkiintoisia kuvapareja, jotka kertovat Viipurin ja karjalaisten maisemien muuttumisesta sadan vuoden aikana.

Tuula Pöyhiä

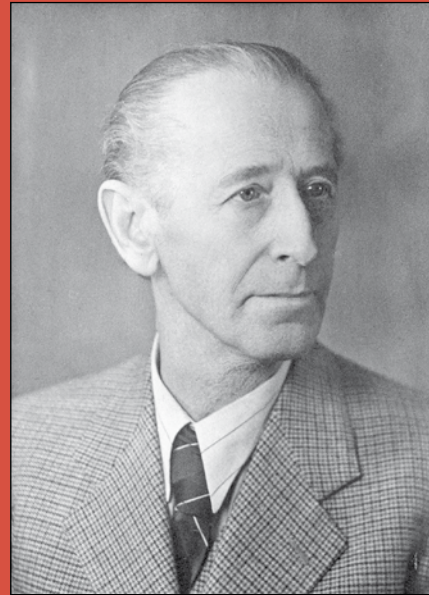
Etsitään tietoja:

Mikäli tämän lehden lukijoilla on tietoja Svaetichinin toiminnasta Viipurin läänin rakennusten dokumentoijana, ne otetaan kiitollisuudella vastaan:

Tuula Pöyhiä,
Krenatöörintie 25,
02680 Espoo,
tuula.poyhia@aedes.fi.

Viktor Svaetichin

(10.12.1877 – 27.11.1942)

Taiteilija Viktor Svaetichin.
Valokuvaaja tuntematon.
Museoviraston kuva-arkisto.

historialliskansatieteellisen museon kokoelman lisäksi taiteilijalta on säilynyt vain harvoja muita teoksia. Taiteilijan Espanjassa asuva poika Helge Saarnilinna kirjoittaa kirjeessään allekirjoittaneelle: "Sukumme hallussa on vain hajakappaleita isäni tuotannosta, koska perheemme hallussa ennen talvisotaa olleet taulut paloivat omakotitalomme tuhoutumisen yhteydessä Sääniöllä talvisodan jaloissa 1939. Evakuoimiskäskyn saatuaamme sijoitimme, isäni ja minä, kaikki kehystetyt taulut ja öljyväriyöt vaaka-asentoon sänkyjen alle, jotta niille ei kävisi kuten 1918 sodan aikana, jolloin hirsiseinien läpi ammutut luodit aiheuttivat reikiä tauluihin. Mukaan evakkoon tuli pääasiassa akvarelleja ja tussipiirroksia, joita oli mahdollista kantaa pienessä kansiossa." (H.S. 9.3.2004)

Viktor Svaetichin syntyi Salmassa, Laatokan itärannalla. Hän kävi oppikoulua Viipurissa ja ryhtyi opiskelemaan piirustusta ja maalausta Viipurin Taiteenystävien ylläpitämässä piirustuskoulussa vuosina 1895-1898 opettajanaan Arvid Liljelund. Opintojaan hän jatkoi Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulussa Helsingissä vuosina 1898-1901.

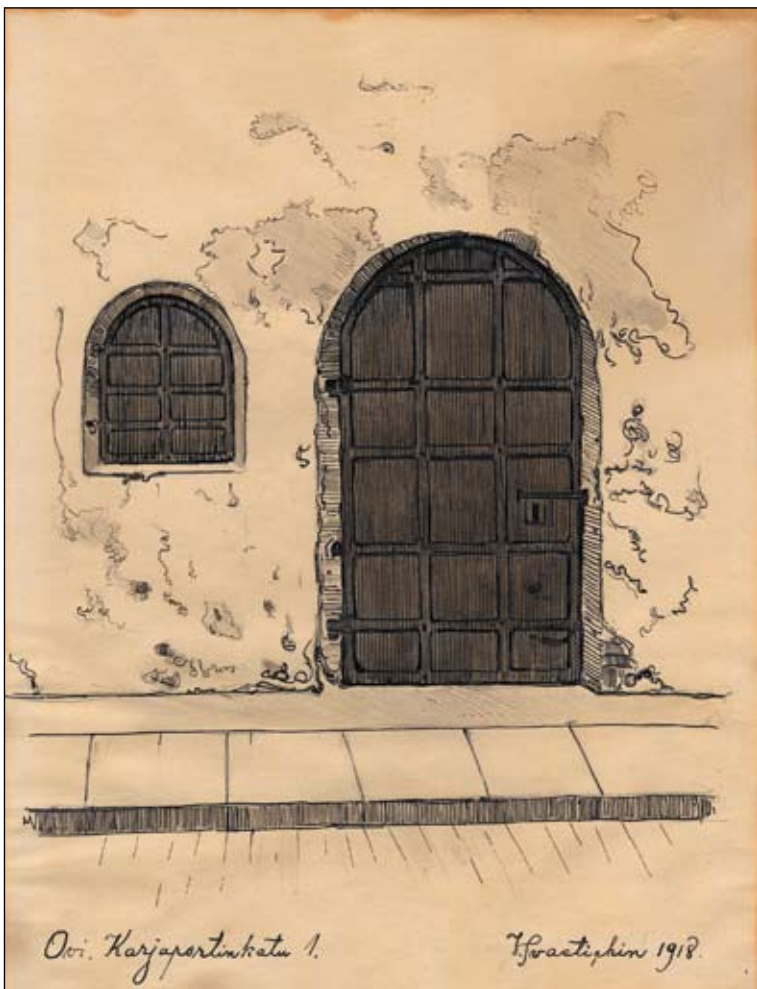
Svaetichin palasi erinomaisen taiteilijakoulutuksen saaneena takaisin Viipuriin ja toimi siellä piirustuksen sijaisopettajana oppikouluissa jatkaen samalla maalaamista.

Taiteilijana Svaetichin oli ennenkaikkea ympäristön valokuvantarkka jäljentäjä ja dokumentoija. Rakennukset, pihapiirit, katunäkymät ja maisemat, joihin ihminen on jättänyt jälkensä olivat hänen leipälajinsa. Tarkasta esittävyystään taiteilija saattoi poiketa vain joissakin harvoissa vapaammalla siveltimellä hahmotelluissa maisemamaalauksissaan.

Dokumentaatioprojekteja Viktor Svaetichin toteutti piirtämisen lisäksi myös valokuvauksen avulla. Hän mm. valokuvasi arkkitehti J.Viisteen kanssa Viipurin huomatuimmat nähtävyydet keväällä 1922. Tuloksena oli yli 200 valokuvan kokoelma, joka on ollut julkisesti näytteillä mm. Helsingissä.

Marjatta Räsänen

Viktor Svaetichin - akvarelleja ja valokuvia Karjalan kannakselta Etelä-Karjalan museossa 2.10. - 30.12.2007

Victor Svaetichin, Ovi, Karjaportinkatu 1, 1918, tussipiirros
Viereisellä sivulla: Victor Svaetichin, Pihakuva, Keisarinkatu 11, 1913, akvarelli
Alapuolella valokuvat kohteiden nykytilasta. Valokuvat: Tuula Pöyhä

Viktor Svaetichin tunnetaan ennen kaikkea Viipurin kaupunkinäkemien ja Karjalan kannaksen hovienvaajan. Taitavan ja tarkan piirrostekniikkansa ansiosta taiteilija sai Viipurin historialliskansatieteelliseltä museolta tehtäväksi dokumentoida entisen Viipurin läänin arvokasta rakennuskantaa, kulttuurimaisemaa ja Viipurin kaupunkia.

Tehtävän Svaetichin toteutti vuosina 1912-1919. Toimeksiannosta syntyi lähes 500 akvarellin, piirroksen ja öljyvärimaalauksen kokoelma. Teosten aiheina ovat Viipurin kaupunkinäkemien lisäksi eteläkarjalaiset kartanot, hovit, talonpoikaistalot, kansanomaiset rakennukset ja kirkot.

Kokoelma saatiin pelastetuksi tuhoutumiselta juuri ennen talvisodan alkua ja se on jaettu tallennuksina Lahden historiallisen museon ja Etelä-Karjalan taidemuseon kesken. Pääosa Viipurin kaupunkikuvista tuli Lahteen ja enemmistö kartanokuvista päättyi Lappeenrantaan.

Lahden historialliseen museoon tallennettujen Viipurikuvien avulla voi rakentaa kokonaisia kaupunginosapanoja, kuten tapahtui Svaetichin -näyttelyssä Helsingissä v.1993. Näyttely oli rakennettu Valkoiseen saliin pääkaupungissa vietetyn Viipurin linnan 700-vuotisjuhlaviikon yhteyteen.

Viktor Svaetichinin tuotannosta on vaikea muodostaa kokonaiskuvaa, koska mainitun säilyneen Viipurin

Pietari ja Baltia kohtaavat Etelä-Karjalassa

Vuoden 2006 marraskuussa valmistauduttiin lukukauden viimeisiin kursseihin ennen joulukritiikkejä. Professori Gennadi Manasherov Pietarista oli tulossa pitämään anatomisen piirustuksen peruskurssia ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille ja kuvanveistäjä Jaan Luik Puurmanista, Tarton läheltä, tuli opettamaan figuurin veistämistä kuvanveiston pääaineeseen valinneille. Näin on ollut kymmenen vuotta.

Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulun eräs keskeisistä tavoitteista on Venäjään liittyvä toiminta. Baltian maista Viro on ollut tärkein. Yhteistyö naapureiden kanssa on jatkunut säännöllisenä kymmenen vuotta ja se on tiivistynyt lämpimäksi ystävyydeksi sekä kansainvälisen toiminnan antoisaksi saarekkeeksi.

Imatran taideoppilaitos liitettiin osaksi Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulua vuonna 1997. Uutta opetussuunnitelmaa tehtäessä päädyttiin ratkaisuun, jonka mukaan pietarilaiset professorit opettavat tärkeän osan perusopetuksesta. Samaan opetuskokonaisuuteen lisättiin virolaisen kuvanveistäjän **Jaan Luikin** figuuri- ja muotokuvakurssit. Nämä elementit ovat säilyneet. Yhteistyö virolaisten ja venäläisten kanssa on laajentunut vuosien kuluessa monimuotoiseksi kulttuuritoiminnaksi. On ollut ilahduttavaa olla mukana muun muassa Etelä-Karjalan taidemuseon järjestämässä **Ilja Repinin** näyttelyssä sekä Imatran taidemuseon järjestämissä Venäjään liittyvissä näyttelyissä.

Imatra ja Tartto

Tulin töihin Imatralla syksyllä 1994, jota ennen olin ollut Tarton taidekoulun lopputyökomission jäsenenä. Viron itsenäistyessä vanhoja kulttuurisiteitä solmittiin uudelleen. Muistan Jaan Luikin vihertävän harmaassa äitinsä kutomassa villapaidassa Tarton taidekoululla. Rehtori **Krista Roosi** esitteli meidät toisillemme. Tästä alkoi alati jatkuva yhteistyömme. Muistan Tarton lämpimästi hevoskastanjoiden kukkimisen aikaan.

Tartto sekä Viron saaret Hiidenmaa ja Saarenmaa tulivat tutuiksi imatralaisille taideopiskelijoille monien yhteisten kurssien kautta, joita pidettiin Virossa ja Imatralla. Hiidenmaan kaislakattoiset hirsirakennukset uhmaavat aikaa. Ne ovat nähneet **Aino Kallaksen**, vanhojen myyttien elävöittäjän, keräämässä aineistoa novelleihinsa ja tarinoihinsa. Luulen, että nämä ra-

Pietarilaisia ja suomalaisia taideopiskelijoita maalaamassa Neitsytniemen kartanossa kesällä 2005. Takana professori Gennadi Manasherov.

kennukset piirtyivät monien mieleen samalla kun opiskelijat taltioivat niitä piirustuslehtiöihinsä. Iltahämärässä savustettu vihreäruutainen hiidenmaalainen tuulihauki ei hevin unohdu. Tämän jälkeen moni tarttolainen opiskelija tuli tekemään päättötyötään Imatralla.

Jaan Luik on opettanut mittaharpiin teon ja havainnollistanut lukemattomia kertoja miten vartalon liike synnyttää vastaliikkeen mallin kehoon kontrapostoasennossa. Myöhemmin aloitimme pärnulaisten Non Gratan kanssa yhteistyön, jossa sovittiin heidän performanssikursseistaan Imatralla ja vastavuoroisesti imatralaisten osallistumisesta jokavuotiseen Graafika In -tapahtumaan Virossa.

Siteet venäläiseen taidemaailmaan

Ensimmäiset siteet venäläiseen taidemaailmaan syntyivät 1990-luvun alussa. Svetogorskin taidekoulun kanssa toteutetussa Rajan ylitys -tapahtumassa vuonna 1993 grafiikan lehtori **Raija Rantanen** vei imatralaiset opiskelijat Svetogorskiin. Svetogorskin taidekoulun rehtori **Sergei Antroponovin** kanssa on toteutettu sen jälkeen erilaisia hankkeita, työharjoitteluita, näyttelyitä ja opettajavaihtoa. Kuvataiteen yksikössä Venäjän kieltä opiskelevat taideopiskelijat osallistuivat taideleireille muun muassa Pihkovassa, Novgorodissa ja Puskinossa, joissa rehtori Antroponovin lisäksi oli opettajana akvarellitaiteilija **Galina Filimonova**.

Pietarin taideakatemian kanssa tapahtuva yhteistyö alkoi professori **Anatoli Lukashenokin** muotokuva-

maalauskurssista vuonna 1996. Lukashenokilla on datsa Vuoksen varrella hieman Svetogorskista Viipuriin. Sieltä hän tuli **Aili Finnin** kanssa katsomaan Imatralla sijaitsevaa taidekoulua. Opetus tapahtui aluksi yksittäisinä kursseina ilman virallista yhteistyösopimusta.

Laaja-alaisempi yhteistyö alkoi akatemian grafiikan laitoksen johtajan akateemikko **Vladimir Vetrogonskin** ateljeen kanssa. **Darja James-Levin** ja **Juri Kirgizov** työskentelivät Imatralla viisi kuukautta, jona aikana vertailimme venäläisen ja suomalaisen grafiikan metodeja. Vuonna 2000 järjestettiin Pietarissa yhteinen näyttely, johon osallistui lähes 30 taideopiskelijaa ja opettajaa kummastakin maasta.

Säännöllisesti pidettyjen anatomia- ja muotokuvamaalauskurssien lisäksi yhteistyötä on laajennettu kesäisin pidettäviin yhteisiin maisemamaalauskursseihin, joita on pidetty kolmena kesänä. Suomalaisena yhteistyötahona on ollut Lahden ammattikorkeakoulun taideinstituutti. Pietarin taideakatemian vararehtori, sydämelinen **Vladimir Pesikov** on paneutunut yhä uudelleen ja uudelleen Imatran kruununpuistossa pietarilaisten, lahelaisten ja imatralaisten taideopiskelijoiden maalauksiin ja ohjannut heitä mestarillisesti ja kärsivällisesti. Pietarin professorit opettavat Imatralla nykyisin 15 viikkoa vuodessa. Opiskelijavaihtoa on toteutettu first-sopimuksen puitteissa.

Pietarilaisista yhteistyötahoista aktiivinen on ollut Pietarin yliopiston kansainvälisten asioiden vastaava **Olga Shustrova**. Hänen lähettämäänsä "very important"-viestejä on sähköpostissani runsaasti. Shustrova on ollut

opiskelijoineen jokavuotinen grafiikan kesätyöpajojen osallistuja ja hänen kauttaan on ollut kehitteillä monia mielenkiintoisia hankkeita. Ehkä merkittävin on Pietarin 300-vuotisjuhlaan toteutettu modernin taiteen näyttely Jame hallissa. Näyttelystä tehtiin julkaisu *International Festival of New Technologies in Contemporary Art* ja siihen osallistui taitelijoita monista maista. Osa taitelijoista oli meidän yhteisiä kesätyöpajatuttavuuksiamme. Vuosia Shustrova on pitänyt Venäjän kielen opiskelijoillemme kiitosta saanutta, ns. Akademia-kurssia Pietarissa omalla työhuoneellaan ja Pietarin loistavissa museoissa.

Toimintamme Venäjällä ei ole rajoittunut ainoastaan lähialueelle. Novgorodin taidekoulun kanssa on tehty normaalia koulutoimintaa opettaja- ja opiskelijavaihtoineen. Moniin muihin yliopistoihin olemme yhteydessä tai pikemminkin he ovat olleet kiinnostuneita yhteistyöstä, mutta toimintaresurssimme ovat rajalliset.

Imatra on ollut esillä Siperian ja Uralin taidejulkaisuissa. Näyttelyitä on ollut muun muassa Tseljabinskin, Kurganin ja Novosibirskin taidemuseoissa. Olemme vastanneet Suomen osastosta Novosibirskin kansainvälisessä grafiikkabiennaalissa hyvällä menestyksellä saaden joitakin palkintojakin. Osasto valittiin näyttelyn parhaaksi osastoksi vuonna 2003, jolloin biennaalin osallistui 32 maata. Näyttelytoiminnasta kuuluu suuri kiitos taidekriitikko **Jelena Shibitsinalle**, joka voimiaan säästämättä on ollut jatkuvasti yhteydessä meihin. Ohessa kuvaamani toiminta ei olisi mahdollista ilman hyvää Venäjä-tuntemusta ja Venäjän kielen taitajaa **Katri Lätt-Shahmardanovia**.

Juhani Järvinen

Pietarin taideakatemian opiskelija Vladimir maalaamassa Haukkavuoren jylhää maisemaa kesäleirillä vuonna 2005.

Näyttely Etelä-Karjalan taide-
museossa 13.1. - 11.3.2007

Elämäkirjo pöydällä

MITÄ KUULUU?
KUIN ELÄT -
КАК ДЕЛА?

Työpajan osallistujan viesti Saimaan rannalta:
Rauha ja rakkaus = Hyvä elämä

Kaisu Paavilainen ja Anne Siirtola ovat tutkineet muutaman vuoden ajan elämää Suomen ja Venäjän rajan, maailman eräksi suurimmaksi elintasokuiluksi kutsutun vyöhykkeen molemmiin puoliin. Taiteilijat ovat järjestäneet yhteisötaidepajoja Venäjän Karjalassa Vuokkiniemessä ja Hyvinkäällä. He ovat kysyneet ihmisiltä, mikä on tärkeintä elämässä; mistä elämän tarkoitus koostuu. Prosessin myötä on jouduttu kyseenalaistamaan länsimaisen ns. hyvinvointivaltion arvoja ja elämäntapoja. Korkea elintaso ei tarkoita aina hyvää elämänlaatua. Esille nousivat myös ne arvokkaat asiat, joita olemme elintason myötä menettäneet.

Projekti jatkui syksyn 2006 aikana Lappeenrannassa, jossa asuu huomattavan paljon venäläisiä paluumuuttajia. Sammonlahden asukastilassa järjestettyihin työpajoihin osallistui myös afrikkalaisia maahanmuuttajia, joten mukaan tuli tietyllä tavalla uusi ulottuvuus. Tulevaisuudessa prosessi tulee jatkumaan vielä Kajaanissa, Keravalla ja Helsingissä.

Etelä-Karjalan taidemuseon näyttelyn runko muodostuu kirpputoripöydistä. Kahdeksan Lappeenrannan työpajaan osallistunutta henkilöä kokoaa omista tarinoistaan ja niihin liittyvistä esineistä oman pöytänsä. Kiinnostavaa on nähdä, kuinka eritaustaisten ihmisten elämät rinnastuvat keskenään. Lisäksi näyttelyssä nähdään aiemmissa työpajoissa syntyneitä materiaaleja.

Eeva-Kaisa Hakulinen

Valokuvauksen ilosanomaa julistetaan Lappeenrannasta koko Kaakkois-Suomeen

Kaakkois-Suomen valokuvakeskus ry on keväällä 2005 perustettu aatteellinen yhdistys, joka tekee kaikkensa valokuvan ja valokuvauksen edistämiseksi toimialueellaan Etelä-Karjalassa ja Kymenlaaksossa. Kysymyksessä ei kuitenkaan ollut mikään hetkellinen päähänpisto, vaan ideaa on hauduteltu jo 1990-luvulta lähtien. Näin perustajat ehtivät hankkia kokemusta toimimalla ensin muissa valokuvakeskuksissa ja alan järjestöissä.

Aktiivista näyttelytoimintaa ja mielenkiintoisia tapahtumia

Kaakkois-Suomen valokuvakeskus ei toimi minkään toisen yhteisön, kuten toisen gallerian, museon tai kahvilan nurkissa, vaan se on vuokrannut lähes keskeltä Lappeenrantaa itsellensä toimitilat, joissa se järjestää joka kuukausi kaksi näyttelyä. Idea on se, että suuremman gallerian näyttelyt ovat ainakin paperilla hieman nimekkäämpiä, jopa populaareja (esim. Jussi Aalto, Martti Brandt, Jan Eerala, Tapani Räsänen), kun taas pienemmän gallerian näyttelyt tuovat esille paikallisempaa tai "nuorempaa" valokuvaa.

Galleriatiloja etsittäessä yhdistyksellä oli vain kaksi toivetta: että ne olisivat Lappeenrannan keskustassa, ja että ne sijaitsisivat kellarissa tai muussa ikkunattomassa paikassa. Mallia tähän saatiin Karjaalta. Kellarissa toimivan tilan etuna on se, että valaistus on mahdollista rakentaa näyttelyiden ehdoilla, koska valokuvat, ja aivan erityisesti lasikehyksissä olevat teokset, ovat sangen herkkiä yleisvalon muutoksille.

Sijainti keskustassa oli tärkeää puolestaan sen vuoksi, että yleisön olisi mahdollisimman helppo poiketa galleriassa vaikka julkisillakin kulkuneuvoilla. Keskus järjestää ja kierrättää näyttelyitä myös muualla toimialueellaan. Vuoden 2006 aikana kokonaissaldoksi tulee huikeat 35 näyttelyä, joista melkein puolet oman gallerian ulkopuolella. Muut näyttelytilat ovat olleet pääasiassa kirjastoja, joissa ne ovat välittömästi tavoittaneet suuren yleisön, mutta myös Imatran kulttuurikeskuksen, Joutsenon opiston ja Kuusankoskitalon taidenäyttelytilan seinät ovat saaneet osansa yhdistyksen rautalankavarastoista.

Yhdistyksen muista toimintamuodoista mainitsemisen arvoisia ovat kesäisen valokuvauksen intensiivikurssin järjestäminen yhteistyössä Joutsenon taidekesän ja Suomen Kameraseurojen liiton kanssa, sekä luentojen järjestäminen. Vuonna 2006 luentojen kokonaissumma oli yhdeksän, luennoitsijoiden kuusi, ja luentopaikkakuntien kolme (Savitaipale, Lappeenranta, Parikkala). Keskus myös tuottaa näyttelyitä. Vuonna 2006 se tuotti Ranskasta Jérôme "G" Demuthin katutaidenäyttelyn ja Suomen Kameraseurojen liiton vuosinäyttelyn. Vuonna 2007 luvassa on näillä näkymin yhdysvaltalaisen Chris Jordanin näyttely hirmumyrsky Katrinan tuhoista.

Tulevaisuuttakin on

Valokuvakeskus on saanut hyvän vastaanoton. Lähes jokainen näyttely on esitelty maakunnan suurimman lehden kulttuurisivuilla näyttävästi, ja aika monesta on julkaistu myös arvostelu. Yhdistyksen toimintaa on esitelty myös radiossa ja televisiossa, ja sen puolesta on jopa otettu kantaa kolumneissa ja pääkirjoituksissa.

Omien gallerioiden näyttelyt ovat keränneet tasaisen kävijäjoukon hieman lyhyistä aukioloajoista huolimatta. Ennätystä pitää hallussaan kesällä järjestetty luontokuvanäyttely 320 kävijällä (vieraskirjassa olevien nimien lukumäärä), hyvänä kakkosena ranskalaisen Jérôme "G" Demuthin sekä lappeenrantalaisten "Kalan" ja "Jäniksen" katutaidenäyttelyt huhtikuussa. Suuri kävijämäärä ei kuitenkaan ole näyttelyiden oikea tarkoitus, sitä on ennemminkin niiden korkea laatu. Siitä huolimatta kävijämäärää voi pitää suurena, näyttelyissähän ei ole kyse Saipan jääkiekko-otteluiden kaltaisesta kansanjuhlasta.

Vuoden 2007 näyttelykalenteri on yhdistyksen omien gallerioiden osalta jo hyvin pitkälti selvä. Suuren gallerian puolella on luvassa lisää nimekkäitä taiteilijoita näyttelyineen, mainittakoon esim. Stefan Bremer, Kari Hakli, Timo Kellaranta ja Jari Silomäki. Myös pieni galleria jatkaa valitsemallaan tiellä, jopa hieman haastavalla asenteella.

Hyvin merkittävä seikka on myös se, että vuonna 2007 keskuksessa järjestetään ensimmäiset sellaiset näyttelyt, joita varten on anottu näyttelyaikaa yhdistyksen näyttelytyöryhmältä. Tähän asti keskus on nimittäin järjestänyt vain kutsunäyttelyitä. Taiteilijoilta tulevat näyttelyaikahakemukset todistavat viimeistään sen, että galleriaa arvostetaan myös alan ammattilaisten joukossa.

Tatu Kosonen

Kaakkois-Suomen valokuvakeskus ry
Snellmaninkatu 13 A. Lappeenranta.

(Käynti pihan puolelta),

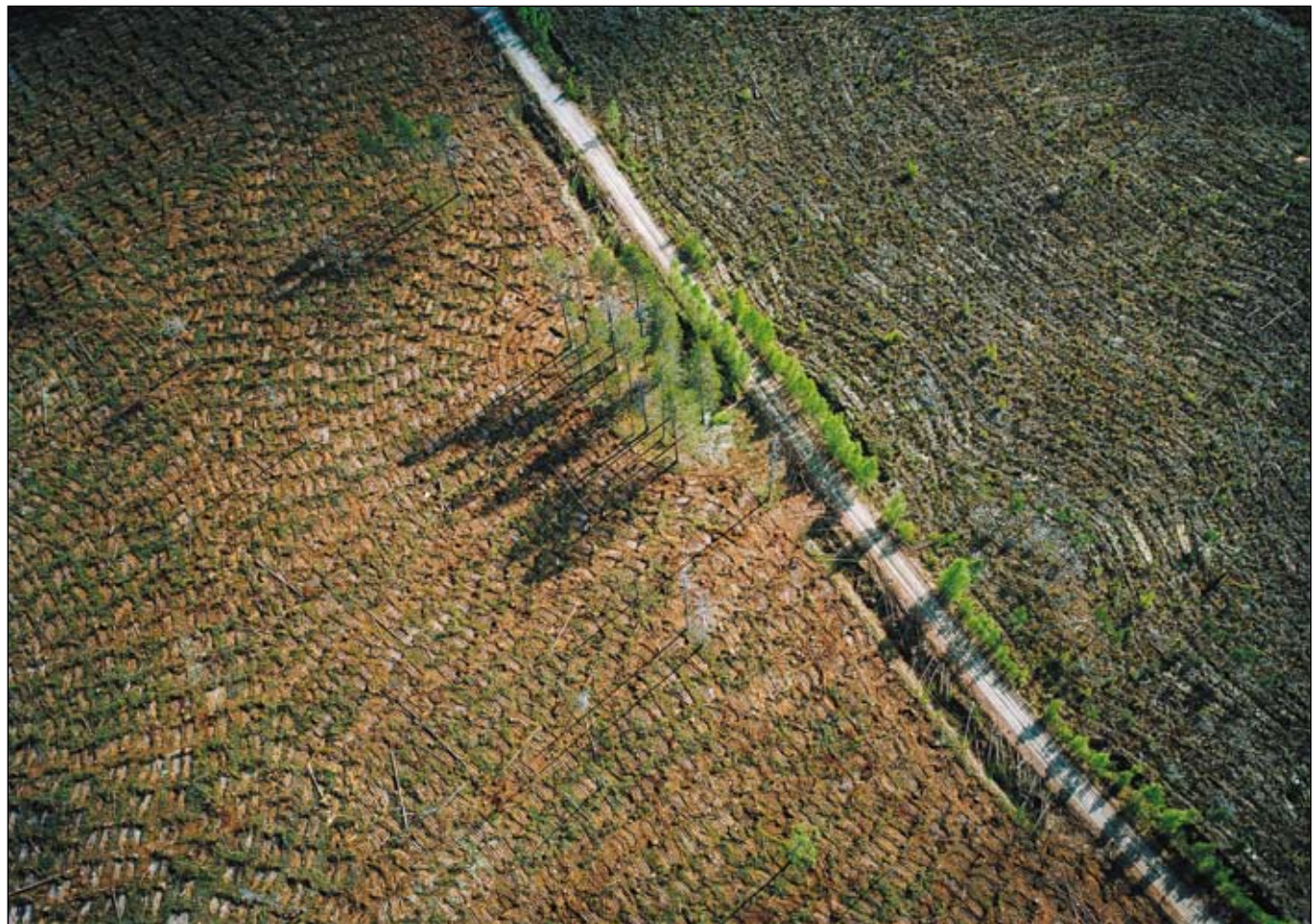
www.kaakkois-suomen.valokuvakeskus.fi

Näkökulmia dokumentaariseen valokuvataiteeseen

Voiko valokuva keltaisesta kaakeloidusta seinästä olla valokuvataidetta? Sitä se taitaa olla nykyään puhdaspiirteisimmillään. Valokuvataide kaatelee ilmaisumuodoltaan taiteen raja-aitoja, on mahtipontista ja kookasta. Valokuvataideteokset lähennelevät kuvakjeleltään suurikokoisia maalauksia, mutta valokuvateos voi olla myös liikkuvaa kuvaa – valolla piirrettyä taidetta. Valokuvataiteesta on kehittynyt viitteellistä ja pelkistettyä ilmaisua. Yksittäinen kookas valokuvateos esiintyy tasa-arvoisena nykytaiteen roolissa muiden kuvataidelajien rinnalla. Nykyään jo monet valokuvataiteilijat nimittävät itseään kuvataiteilijoiksi – onhan loppujen lopuksi kysymys kuvataiteesta, ilmaisusta kuvien kautta.

Mihin sijoittuu dokumentaarinen valokuvaus? Dokumentaarisen tyylilajin valokuvataiteilija esittää kuvin havaintojaan maailmastamme sekä rakentelee visuaalisia kokonaisuuksia tarkastellessaan erilaisia ilmiöitä. Dokumentaarisen valokuvan vire valokuvataiteen alueella on muuntautunut yksittäisen kuvantekijän kannanotoksi, jossa tietty ongelma, esiintyvä ilmiö tai tapahtuma kiteytyy valokuvataiteilijan omakohtaiseksi valokuvalliseksi pohdinnaksi.

Pelkistyneen yksittäisen taidevalokuvan kuvallinen kieli eroaa dokumentaarisen valokuvauksen tavoista tutkia laajoja ilmiöitä. Valokuvataiteilija (kuvataiteilija) mietiskelee ja rakentaa kuvaa päänsä sisältä. Kuva voi olla punaisesta taitellusta kirjeestä, jossa kirjoitus on viivattu yli tai kuva liitutausta, johon on raapustettu tekstiä valkoisella liidulla. Joskus hyvin merkitykseton ja epäesteettinen kookas jäljennös taiteilijan visuaalisesta mielikuvasta, jolla hän viitanee mielleyhtymiin ja monitarkoituksellisiin merkityksiin, ei aukene katsojalle. Yksittäinen teos saa nykytaiteen yhteyden ja

Sanni Seppo ja Ritva Kovalainen: Metsänhoidollisia toimenpiteitä, projektista Sateenkaarenpää

esitetään suurikokoisena juhlallisena galleriataiteena.

Dokumentaarille valokuvauksen tielle lähtenyt valokuvataiteilija etsii, jäljittää, kartoittaa yllätyksellisiä paikkoja, tilanteita joita on vaikea ennakoita. Kuvaustapa on valon, tunnelmien ja tapahtumien loputonta metsästämistä. Dokumentaarinen valokuvataide esiintyy Suomessa nykyään pitkäjänteistä kuvaamista vaativana projektinomaisena työnä, jossa valokuvataiteilija keskittyy suureen kokonaisuuteen ja saattaa työstää projektiaan useita vuosia, etenkin jos on kysymys harvinaislaatuudesta, mutta yleisesti esiintyvistä ilmiöistä tai niiden laajasta valokuvallisesta käsittelystä.

Dokumentaarinen valokuvaus on ikään kuin tiettyjen sopivien palasi-

en löytämistä ja yhteensovittamista, jotta kokonaisuudesta muodostuisi puhutteleva kieli. Mitä uskollisempia olemme maailmankuvallemme, sitä enemmän tekijöinä uskomme saavuttavamme kuvien kautta. Esimerkkinä käytän projektinomaista työtä: *Sateenkaarenpää* on Sanni Sepon ja Ritva Kovalaisen valokuvataiteellinen työ suomalaisen metsän ja luonnon puolesta. Projektin looginen jatko *Puiden Kansa* kirjan ja näyttelyn jälkeen. *Puiden kansa* -kirjassa valokuvaajatyöpari tutkii, mitä suomalaisille metsä on merkinnyt, millainen suhde yksittäisellä ihmisellä on metsään? Kuvatessaan *Puiden kansa* -kirjaan materiaalia, kuvaajapari törmäsi metsänhoidolliseen ongelmaan. *Sateenkaarenpää* päättyy rajusti hakattuihin metsäaukkoihin, joiden määrälle ei Suomessa tunnu olevan loppua. Tauloudellisesta näkökulmasta katsottu-

na metsät ovat sijoituskohteita, josta voidaan repiä rahaa silloin kun metsään on tehty sijoitus pääomamielessä.

Kovalainen ja Seppo valokuvasivat helikopterista käsin aukioita, joissa näkyy metsänhoitotoimenpiteiden raakuus. Ilmakuvat näyttävät metsänhakkuaukkioiden laajuuden, jota maasta käsin ei välttämättä pysty hahmottamaan. Onnettoman pienen kaistale metsää on jätetty ikään kuin kulissiksi tienposkeen. Valokuvat metsänhoitotoimenpiteistä ovat saman aikaisesti raadollisia ja kauniitakin.

Metsänhoitotoimenpidekuviin valokuvaajat rinnastavat yksittäisen ihmisen näkökulman, jossa panoraamamotokuvan pohjoiskarjalainen ihminen muistelee haikeana, millainen hänen

Sanni Seppo ja Ritva Kovalainen: Menetty metsä, projektista Sateenkaarenpää

okuvaukseen taidevalokuvauksessa

Päivi Eronen: *Termi di Papi, Viterbo, 2003*/ *Kylpijät* -kirjan kuvitusta

lempimetsänsä oli ollut ennen kuin se kaadettiin. Metsäpolitiikasta puhuminen on arka asia jopa kuvataiteessa, mutta näillä valokuvilla tekijät pyrkivät ottamaan kantaa metsän puolesta aivan tavallisten ihmisten näkökulmasta. Kuvien koskettavuutta lisäävät maisemaa dramaattisesti viiltävät pilvet. Kuvaajien havainto ja tekijöiden työskentelyn tarkkuus ilmenee visuaalisena hienoutena. On syntynyt tarvittava dramatiikka, joka tukee aiheen kuvallista ilmettä.

Toisena esimerkkinä projektinomaisesta työmuodosta esittelen omaa valokuvataiteellista työtäni. Tulkitsen valon merkitystä valokuvan draaman kautta. Käydessäni kuvattua materiaaliani läpi, mietin kuvauskokemuksiani: etsin Italian ihmeellisessä valossa terveydellisiä kokemuksia. Kehon hyvinvointi on yhteydessä mielen hy-

vinvointiin. Koska kesällä aurinko paistaa raakana ja kuumottavana suoraan yläpuolelta, on valon kovuus kuvaajan kannalta huonoa kuvausaikaa. Talvi Italiassa on kuulas ja ihmeellinen. Vesi on hyvinvoinnin elementti kaikessa mielessä. En halua saarnata valokuvieni kautta veden tärkeydestä, vaan esittää näkemyksiäni veden ja ihmisen suhteesta - siitä kehoa hoivaavan ja hellivän puolen. Kuvausprojektin lähtökohta on ihmiskuvissa.

Koskaan en voi tietää, mitä kuvauskohteessa tapahtuu tai löytyy. Ventovieraiden ihmisten kuvaaminen on sovittelevaa ja tunnustelevaa. Minun on joka kerta otettava tilani kuvauskoh- teessa, yritettävä hallita havaintoni. Aika ajoin valtaa ujuden tunne - oli- sihan mukavampaa nauttia kylpemisestä sen sijaan että sähellän kameran kanssa ihmisten ympärillä. Työs-

tän vuosia jatkunutta kylpijä-aiheista valokuvausprojektia, jonka kuvattu materiaali päättyy kirjan muotoon. Kirja loppujen lopuksi on ajatelluin ja paras muoto projektinomaisesti työ- tetylle valokuvalle. Kirjan muoto mah- dollistaa visuaalisten ajatusten järjes- telyn, kuvien tunnelmien keskinäisen virittelyn sekä sisällön jäsennyksen mahdollisesti onnistuneimmalla taval- la – tosin vuosia valokuvatun materi- aalin läpikäyminen vaatii miettimisai- kaa, eikä aineistoa voi hetkessä käsi- tellä valmiiksi.

Valokuvanäyttely on kertaluontoista ja galleriatilan rajaamaa toimintaa. Usein näyttelyn päätyttyä tekijälle saattaa jäädä jäljelle ahdistunut mieli ja tyh- jä olotila. Näyttelytoiminta on kallista puuhaa, koska suurikokoisen valo- kuvateoksen valmistuskustannukset ovat huikeat. Näyttelyn pitämisen ta-

loudellinen riski on valtava ja se voi syöstä tekijän vuosiksi taloudelliseen velkakierteeseen. Todellisuudessa te- oskauppa ei ole yksinkertaista eikä helppoa, mutta valokuvataiteen ken- tälle pääsy ja siinä tunnetuksi tulemi- nen kiihottaa riskinottoon. Kuvatai- teellisessa työssä ei kuitenkaan ilman riskinottoa ole mahdollisuutta edetä – ei dokumentaristien eikä puhdaspiir- teisten kuvataiteilijoidenkaan.

Päivi Eronen

Päivi Eronen on Imatralla elävä va- lokuvataiteilija, sekä Etelä-Karjalan AMK:n kuvataiteen yksikössä toimiva valokuvauksen lehtori. Vuoden 2007 hän työskentelee valtion myöntämän taiteilija-apurahan turvin *Kylpijät* teok- sen parissa sekä aloittelee seuraavaa kuvausprojektiaan. *Kylpijät* valokuva- teokselle on myönnetty valtion valo- kuvataidetoimikunnan valokuvateos- ten laatutuki.

Sanni Seppo ja Ritva Kovalainen julkaisivat kolmannen uudistetun pai- noksen *Puiden kansa* -kirjasta tam- mikuussa 2006. Kirja on käännetty myös englanniksi ja saksaksi. Taitei- lijatyöpari sai tänä vuonna Suomen luontoliiton ympäristöpalkinnon mo- nivuotisesta työstään metsän merki- tyksen puolesta. Kirjaan voi tutustua osoitteessa www.puidenkansa.net

Päivi Eronen: *Piilovaaran avanto, Kuora, 2004*, *Kylpijät* -kirjan kuvitusta

Päivi Eronen: *Ficoncella, Chivitaveccia, 2006*, *Kylpijät* -kirjan kuvitusta

Pauli Parkkinen: ”Taiteen tekeminen on menetelmä selvit- tää, miten voisi elää”

Kuvataiteilija Pauli Parkkinen sai Kaakkois-Suomen taidetoimikunnan myöntämän aluenäyttelypalkinnon loppuvuodesta 2006. Tunnustus tuli patjoja ja öljymaalausta yhdistävästä Eeva-installaatiosta, jonka aiheena on syntiinlankeemus. Nykyisin Joutsenossa asuvan Parkkinen tie palkitukseksi taiteilijaksi ei ole mennyt ihan tavanomaista reittiä. Lupaava tienrakennusinsinöörin ura vaihtui taideopintoihin ja taiteilijan ammattiin, koska löytyi niin paljon asioita, joita täytyi pohtia. ”Minun piti ruveta taiteilijaksi, että pystyisin ajattelemaan. Oli niin paljon selvitettävää, ja tunnen, että tässä saa jotain aikaan ja oppii myös koko ajan jotain itsestään”.

Pauli Parkkinen (s.1966) teki jo kouluaikana Liperissä sarjakuvia, mutta tarve ja paine satsata koulussa siihen missä oli huono, ajoi muun muassa ankaraan matematiikan treenaamiseen, huippuluokan yo-papereihin, insinööriopintoihin ja -uralle. Armeijaaikana löytyivät kirjat, sanat ja myös kirjoittaminen. Tuli tarve selvittää asioita. Limingan ja Imatran taidekoulut loivat pohjan selvitystyölle, joka jatkuu edelleen. Ahdistus ja sosiaalisten tilanteiden kammo ovat olleet osa elämää, jonka ymmärtämistä Parkkinen sanoo opettelevansa taiteen tekemisen avulla.

Parkkinen tapa työskennellä tuo mieleen tutkijan. Häntä kiinnostavat erilaiset elämän peruskysymykset, syntiinlankeemus, pahuus, evoluutio ja Darwin. Kiinnostavasta asiasta on yritettävä etsiä kaikki mahdollinen tieto lukemalla tuhansia kirjoja ja kirjaimalla tietoja ylös etsittävästä asiasta. Tutkiminen voi samalla johdattaa myös kiinnostaville sivuraiteille. Näiden pohjalta syntyvät kuvat. Kaiken

keskellä on hallitsevana nainen, tuo ikuisesti kiehtova ja kiusaava, hedelmällinen kohde, olipa se sitten raamatun Eeva, Marilyn Monroe tai lehdestä leikattu sulotar.

Tekniikka- ja materiaalikirjo on Parkkinen teoksissa laaja. Taidegrafiikkaa Parkkinen pitää tekemisensä kivijalkana, mutta vedosten tekemisen ja suoltamisen käydessä puisevaksi ilmaisutapa voi laajeta maalaukseen, veistoksiin, installaatioihin ja erilaisiin variaatioihin. Mielenkiinto kohdistuu kaikenlaisiin materiaaleihin ja tähän keräilijälle sopii. Sillä Parkkinen on keräilijä, hän kerää mitä erilaisinta tavaraa patjoista lehtiin, kirjoihin, elokuvaan ja musiikkiin. Hän kerää järjestelmällisesti tietoja ja sanoo jopa keräävänsä näyttelyitä, joita onkin jo kertynyt melkoinen määrä, omia, yhteisnäyttelyitä, kuraattorina tehtyjä katselmuksia. Hän on tehnyt myös itse satoja sivuja paksuja omakustannekirjoja, koska hänellä on tarve selittää: selittää itselleen ja myös yleisölle omia käsityksiään, tarve lisätä ymmärrystä siitä, mitkä ovat työskentelyn kantavat voimat ja motiivit. Myös kouluajana aloitettu sarjakuvien tekeminen on jatkunut muun muassa erilaisten lehtien muodossa.

Esikuvia Parkkinen löytää itselleen paitsi taiteesta myös muilta elämän aloilta. Gustav Klimt ja Egon Schiele ovat olleet taiteilijoina jossain vaiheissa hyvin tärkeitä, Salvador Dalin ilmaisutapa ja Picasson laaja-alaisuus ovat myös tehneet vaikutuksen. Tärkeitä ymmärryksen lisääjiä ja tutkimuskohteita ovat myös esimerkiksi Martti Luther, Albert Camus, Ingmar Bergman ja ennen kaikkea Franz Kafka. Tällä hetkellä kiinnostaa John Lennon.

Parkkinen sanoo, ettei oikein osaa lajitella asioita vaikeisiin tai helppoihin. Esimerkiksi astioiden pesu tai autola ajaminen on hänelle vaikeaa, mutta kuitenkin sitä vain uskaltaa heittäytyä järjestämään isoa näyttelyä minimibudjetilla ja saattamaan uutta paikkaa näyttelykuntoon. Taiteilijan toimintaan liittyy aina ristiriitaisuutta, taiteilijan rooli on selvitystyötä, jonka pyrkimys on kohti viisautta.

Heli Kaukiainen

Pauli Parkkinen haastattelu
30.11.2006

Pauli Parkkinen, Puolukka, sarjakuva, 2003

Pauli Parkkinen, Eeva, öljymaalauk patjalle, 2004

Ville Viinikainen, *Emo, sekatekniikka*, 2005

Ville Viinikainen, *Miehen tie, öljy*, 2006

Pohjois-Kymenlaakson kuvataiteilija 2006-2007

Taidemaalari Ville Viinikainen

Taidemaalari ja kuvataideopettaja Ville Viinikainen on Pohjois-Kymenlaakson kuvataiteilija 2006-2007. Kouvolalaisen Viinikaisen syksyn ovat täyttäneet kuvataideopettajan työ Urheilupuiston koulussa, kuvataidekasvatuksen pro gradu -työn loppuun kirjoittaminen, näyttely Jaalan Taidetuvalla sekä päällimmäisenä perheen esikoisen odotus.

Pohjois-Kymenlaakson kunnat (Anjalankoski, Elimäki, Iitti, Jaala, Kuu-sankoski, Kouvola, Valkeala) valitsevat joka toinen vuosi vuoden kuvataiteilijan hakemusten perusteella. Ville Viinikainen valittiin 10 hakijan joukosta. Valinnan tarkoituksena on lisätä alueen kuvataiteen tunnetta-vuutta ja arvostusta sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Vuoden kuvataiteilijalle tarjotaan näyttelykierros Kuntaseitsikön alueella.

Opiskelit kuvataidekasvatusta Lapin yliopistossa Rovaniemellä. Miten kymenlaaksolainen nuori mies sopeutui pohjoiseen?

- Viihdyin pohjoisessa hyvin. Rovaniemi on kansainvälinen ja vireä opiskelijakaupunki. Olen aina viihtynyt esimerkiksi rautatieasemilla ja pidän liikkeen tunnusta. Rovaniemellä liikkeen aistii, koska ihmisiä tulee ja menee sekä pohjoiseen että etelään. Sopeutumis-ta helpotti ehkä myös Rovaniemellä vallitseva itäsuomalainen mentaliteetti ja tunnelma.

Miten päädyit kuvataideopettajaksi Kouvolaan?

- Olen kotoisin Kouvolaan, mutta olen kymmenisen vuotta opiskelemassa eri puolella Suomea, ensin Jyväskylässä, sitten Iinissä ja Joensuussa, ja viimeksi Rovaniemellä. Vuonna 2001 palasin takaisin Kouvolaan ja otin vastaan minulle tarjotun äidinkielen opettajan sijaisuuden. Sen jälkeen olen ollut kuvataideopettajana Kou-

volan kansalaisopistossa, Kouvolan yhteiskoulussa ja nyt Urheilupuiston koulussa.

Mikä on mielestäsi taiteen opettamisen tarkoitus?

- Toivon, että oppilaat oppisivat taiteen kautta näkemään asioita laajemmin. Mielestäni taide on kieleen verrattava tapa ajatella ja hahmottaa maailmaa. Taiteen opettaminen on myös ikäkysymys. Esimerkiksi yläasteikäiset ovat hyvin tietoisia siitä, mikä on hyvää taidetta. He painottavat arvostelmissaan selvästi teknisiä taitoja. Ja tekninen puoli on toki tärkeä ja sitä voi opettaa, mutta mielestäni taiteen opettaminen on kuitenkin enemmän ohjaamista laajempaan ajatteluun.

Milloin koet onnistuneesi kuvataideopettajana?

- Silloin, kun saan edes yhden oppilaan aidosti innostumaan kuvaamataidosta. Sen aistii, kun oppilas on oikeasti aktiivinen ja innostunut. Hyvä

palaute tulee harvoin suoraan. Useimmiten se tulee jonkun mutkan kautta. Esimerkiksi niin, että vuosien päästä törmää entiseen oppilaaseen ja tämä kertoo, että on oikeasti saanut kuviksesta jotain, vaikka istuikin aina juron näköisenä tunnilta.

Sanot, että taide sisältää aina pienen kapinan siemenen. Mitä tarkoitat sillä?

- Olen sen verran vallankumouksellinen, että ajattelen ettei mitään uutta voi syntyä ilman pientä kitkaa. Mielestäni hyvä oivallus perustuu aina pienen kapinaan.

Pia Grahn

Taide on kommunikointia elämän eri osa-alueiden kanssa

Kun pitäisi selittää omaa taiteen tekemistä, asian voisi tiivistää yhteen lauseeseen tai kirjoittaa aiheesta lopputtoman monologin. Taide on yksinkertaisesti kommunikointia elämän eri osa-alueiden kanssa, havain- toja, vuoropuhelua, kommentointia. En koe kovinkaan hedelmälliseksi pohtia erilaisia taidesuuntauksia tai tekniikoita, jollei kyse ole jonkin teoksen tai ilmiön analysoinnista maalauksen kautta. Tärkeämpää on puhua yksinkertaisesti maailmasta, jossa elämme.

Koen, että taiteen opetuksen perustehtävänä on erilaisten näkökulmien avartaminen. Se, että yksikin oppilas oivaltaa taiteen olevan tapa hahmot- ta elämää, tekee siitä oikeutettua. Taide sisältää aina pienen kapinan siemenen. Ympäristö säätelee meitä. Koen, että olemme täysin kulttuu- rin ja historiamme talutusnuorassa. Ihminen ei oikeastaan voi vaikuttaa kovin paljon omaan elämänsäpiiriinsä, ainoastaan tulevien sukupolvien. Me nautimme tästä hetkestä, ja he tule- vista.

Tekemisen tausta löytyy historiasta

Itselleni kaiken tekemisen tausta löy- tyä historiasta. Poikasesta asti mi- nua ovat kiinnostaneet sota ja veriset teot. Kustaa III:n aikaiset joukkohau- dat Kymenlukolla, varuskunta hevos- pilttuineen ja maatuvin juoksuhaui- toineen, veripellot ja niiden surulliset pajut. Kylän, kauppalan ja kaupungin persoonallisuudet kauhtuvine takkei- neen. Muuttuuko ihminen ja mihin suuntaan? Ympäristö ainakin tallau- tuu ja muovautuu, ihmisten toisaalta rakentaessa ja toisaalta unohtaessa aikaisempien sukupolvien petaukset.

Juuri oman ympäristön tarkkailu ker- too paljon vallitsevista arvoista ja hen- kisestä ilmapiiristä. Olen huomannut esimerkiksi, että suomalainen haluaa asua maalla, mutta helvetin rumassa talossa. Pihapiirissä saattaa seisoa korjauskelpoinen, satavuotias hirsira- kennus ja viereen tehdään elementti- laatikkoa. Tässä on jotain, mikä pa- nee inhoamaan modernismia kehi- tysuskon sanansaattajana, taiteen osanakin. Ihmiset ovat jämähtäneet siihen luuloon, että jokaisen sukupol- ven tulisi olla edeltäjänsä vauraam- pi. Sellaista pula-aikojen pyristelyä ja köyhyyden hajun peittelyä hienoilla tavaroilla. Onneksi se taitaa loppua tähän sukupolveen.

Ei köyhyys mihinkään ole kadonnut, mutta ei se ole enää se nälkävuosi- en kummitus, jota vastaan tulisi so- tia häpeän maku suussa. Toivon, että edistysusko saavuttaisi pian la- kipisteensä, ja myös koululaitos ym- märtäisi sen, ettei jokaisesta lapsesta tarvitse kouluttaa insinööriä.

Tekniikat ovat muuttuneet, mutta onko tekeminen kehittynyt?

Koko Kymijokivarsi on täynnä histori- aa kivikaudelta tähän päivään. Itselle- ni toinen tärkeä väylä on Savonrata, jonka varrella sukuni on hääri- nyt sen rakentamisesta saakka. Ratapohja muuttuu ja vanhat sillat ja seisakkeet jäävät sivuun, mutta kuitenkin kerto- maan tarinaansa. On käsittämätön- tä, kuinka emme huomaa historiaa ympärillämme. Verlan kalliomaala- uksetkin löydettiin vasta 1970-luvun puolivälissä, vaikka ne ovat olleet pa- rituhatta vuotta aivan ihmisten silmi- en edessä, keskellä asutusta ja kul- kuväylää.

Samalla tavoin me tuhoamme ja ohi- tamme lähimenneisyyttämme. Mo- dernismin kummitus on kasvanut ke- hitysuskoksi, teknokratiaksi ja tulos- vastuuksi, joista todellinen optimis- mi ja inhimillisyys ovat kaukana. On kuitenkin taitelijana mielenkiintoista huomata, että ihmiset kammoavat samaan aikaan nykytaidetta. Kuiten- kin modernismin aika taiteessa on jo klassista, lähes sadan vuoden ikäis- tä, ja siltikään se ei avaudu ihmisille yhtä helposti kuin laajakaista tai liike- tunnistimin varustellut ostoskeskuk- sen ovet.

Jos nykyajan puuseppä osaa tehdä siistin kaapin tai talonrakentaja ve- denpitävän talon, on se useimmiten vain varjokuva sadan vuoden takai-

Ville Viinikainen, *Oopperan kummitus, sekatekniikka, 2006*

sesta materiaalin hallinnasta. Sama pätee maalaustaiteessakin. Tekniikat ovat muuttuneet, mutta onko teke- minen kehittynyt? Ihminen elää ym- päristönsä ehdoilla ja hahmottaa sitä oman aikansa mukaisesti. Tästä nä- kövinkkelistä oma turhautumiseni ra- kennustaidon rappeutumista koh- taan on samalla viivalla kuin usean talonrakentajan kommentit nykytai- teen tilasta.

Sana ”taide” tulisi hävit- tää

Taiteessa modernismilla ja nykytai- teella on tänä päivänä kovin vähän yhteistä. Sen sisältämä kehitysoppi kuuluu liiketalouteen ja taiteen tehtä- vät ovat siirtyneet lähinnä sen kom- mentointiin. Toisaalta taiteen meta- fyysisyys on usein jo niin voimakas- ta, ettei sillä ole enää mitään yhteistä tavallisen ihmisen kanssa. Jotenkin koko sana ”taide” tulisi hävittää ja puhua enemmän ”kielestä”, jota voi- simme opetella käyttämään. Dekora- tiivisuus ei katoa mihinkään, ja kuk- ka-asetelmilla on aina sijansa ultra- modernissakin kesäasunnossa.

Tästä nostan esimerkiksi matemati- kan, joka on mielestäni täysin epäloo- gista. En ymmärrä sen kieltä. Samal- la tavalla monille moni taiteen alue jää hämärän peittoon, itsellenikin. Harva matemaatikkokaan hahmottaa mo- nimutkaisimpia ajatuskaavioita. Itse asiassa matematiikka ja taide ovat hyvin lähellä toisiaan. Ne ovat kumpi- kin kieliä, joiden kautta ihminen koet- ta selittää ympäröivää todellisuutta, kuten filosofia tai uskontokin. Pohjim- miltaan matematiikka ja lukujen suh- teet selittävät samoja asioita kuin ru- nous tai unet, joita itse pidän selko- kielisempinä. Kyse on vain erilaisista hahmotustavoista.

Ville Viinikainen

Museon kulisseyssä

Amanuenssi Marjatta Räsänen: Ai hitsi tää museotyö on kivaa!

Etelä-Karjalan taidemuseon amanuenssi ja Kaakkurin toimittaja Marjatta Räsänen avaa itseoikeutetusti uuden juttusarjan "Museon kulisseyssä". Siinä esitellään erilaisia museoissa työskenteleviä ammattilaisia ja tuodaan esille miten monenlaista työtä ja toimenkuvaa museomaailmaan mahtuu. Marjattaa haastattelee Etelä-Karjalan museon vs. projektipäällikkö Päivi Partanen.

Kerrohan Marjatta heti alkuun, mitä sinusta piti tulla isona?

Sen piti kai olla jotain ihmeellistä ja ehkä vähän epämääräistäkin taiteeseen liittyvää, jossa saa matkustella ympäri vuoden. En kyllä vielä kään tiedä mitä minusta tulee. Ehkä taidekriitikko(aurua).

No miten ihmeessä sitten päädyit töihin museoon?

Heh, kai se oli se ajopuuteoria (jälleen aurua). Alun perin luin kyllä kirjallisuutta pääaineena yliopistossa ja ajattelin, että tuleva ammattini olisi jotain kirjallisuuteen ja julkaisutoimintaan liittyvää. Kun sitten valmistuin vuonna 1983, en todellakaan ajatellut, että

menisin museoon töihin vaan ajattelin hakeutua kulttuurin pariin. Satuinkin kuitenkin huomaamaan taidehistorian laitoksella ilmoituksen, jossa haettiin opiskelijoita Turussa alkavalle museoalan kurssille. Minäpä hain kurssille ja sitten pääsinkin. Koulutukseen kuului vuoden mittainen työharjoittelu ja muutaman kuukauden teoriaosuus. Harjoitteluajana tajusin, että museotyö on juuri minun juttuni, ja ryhdyin hakemaan töitä museoalalta. Viimeistään kai sitten kun oli työssä Mikkelin taidemuseon näyttely- ja kokoelma-amanuenssina, huomasin, että ai hitsi kun tämä museotyö on kivaa! Siihen mennessä minulle oli jo kertynyt jos jonkinlaista työkokemusta konttorihommista ulkomaankirjeenvaihtajan työhön ja syvä tunne museoalaa kohtaan on pitänyt. Se on sopinut minulle kuin nyrkki silmään.

Kuulostaa mahtavalta, että löydät omasta työstäsi noin paljon positiivista virtaa. Se varmasti näkyy myös ulospäin. Mitä oikein teet Etelä-Karjalan taidemuseossa?

Minun vastuullani on aluetaidemuseotyö Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson alueella. Teen tutkimusta ja näyttelyitä oman alueeni taiteilijoista. Näyttelyt voivat olla joko pieniä kiertäviä tai laajempia, tutkimuksellisia kokonaisuuksia. Lisäksi toimitan kaakkoissuomalaisista taidemuseoalan tiedotuslehteä Kaakkuria ja esitelmöin taiteesta. Olen tehnyt tätä työtä jo 20 vuotta. Työhöni kuuluu kaikin tavoin vaikuttaa ja antaa tämän alueen taidepalveluita.

Olet varmaan nähnyt läheltä myös kuntien kulttuuritoimen muutoksen yltäkylläisyyden vuosista niukkuuden aikakauteen?

Kahdenkymmenen vuoden aikana muutos kuntatasolla on tosiaan ollut suuri. Kun aloitin aluetaidemuseotutkijana, oli joka kunnassa oma kulttuurisihteerinsä, jonka kanssa tein paljon yhteistyötä. Kulttuuritoimistot saivat minun kauttani taidepalveluita museolta. Kokosin ja tein taidenäyt-

telyitä ja luetteloin esimerkiksi kuntien taidekokoelmia. Tiedonvaihto ja suhteet olivat vilkkaita ja liukuin paljon maakunnassa – jouduin jopa hankimaan ajokortinkin, jotta liikkuminen vähän helpottuisi. Sitten kunnat rupeivät säästämään kulttuurisihteerien viroissa ja virkoja lakkautettiin tai niitä yhdisteltiin. Nyt elävä suhde kuntiin on valitettavasti laimentunut, ja välillä istun kuin tatti täällä toimistolla.

Voisi sanoa, että aiemmin olin aluetyössä kiertonäyttelyjen koordinoijana kuin orkesterinjohtaja, joka johti kokonaista sinfoniaa. Nyt paneutuminen laajempiin näyttelykokonaisuuksiin ja niiden suunnittelu vie valtavasti aikaa. Nyt olen enemmänkin tutkija ja tiedottaja.

Työsi on muuttunut siis orkesterinjohtajasta katusoitajaksi, itsenäiseksi ja yksinäiseksi vai onko? Kerrohan minkälainen on tyypillinen työpäiväsi?

Työni on mitä runsaimmassa määrin asioiden selvittelyä, soittelua ja yhteydenottoihin vastaamista. Usein asiakailta tulee erilaisia selvityspyyntöjä jostakin tietystä taideteoksesta tai taiteilijasta. Oikeastaan elän jatkuvan dead line –paineen alla. Julkaisut on saatava painoon ja levitykseen ajoissa. Olen siksi ikionnellinen kun saan hetkeksi päästä kirjoittamaan – siitä pidän kovasti. Myös museotyöhön kuuluvat erilaiset opastukset ja esiintymiset pitää sietää, nykyään kestäen niitä vähän paremmin kuin nuorempa.

Olen kuullut, että harrastat monipuolisesti taidetta, soitat, maalaat, kirjoitat – kadutko, että lähdit porvarilliseen ammattiin etkä ehkä toellut perimmäistä renessanssihenkistä taiteilijasieluasi?

Minä olen kokeillut kuvanveistoa, grafiikan tekemistä, maalaamista, kirjoittamista, soittamista. Syvin haaveeni onkin toki ollut tulla taiteilijaksi. Mutta olen aina pelännyt siihen liittyvää taloudellista turvattomuutta ja yksinäi-

syttäkin. Nyt on kiva lähteä aamulla töihin, mutta ehkä sitten kun jään eläkkeelle, voin ryhtyä kokopäiväiseksi taiteilijaksi ja ryhtyä vaikka maalaamaan. Minusta on kyllä helpotus, että oman tekemisen kautta minulla on myös kantia arvioida taidetta, ihan kaikki ei mene meikäläisestä läpi.

Mikä on työssäsi ollut erikoisinta tai yllättävintä?

Asiakaskontaktit ovat mukavia, mutta voivat olla varsin yllättäviäkin. Ihmisten kodeissa on hyvin mielenkiintoista käydä, kun etsin tiettyjen taiteilijoiden töitä näyttelyihin. Työn sosiaalisuus on kivaa, ja toisaalta raskasta. Liikutavinta oli, kun tein Magnus Enckellin näyttelyn Haminan raatihuoneelle. Ihmiset olivat itkeneet siellä katsellessaan oman kaupungin pojan maalaamia maisemia kotiseudultaan, sitä muuttunutta maisemaa. Tällaisissa tilanteissa huomaa, että työni ei ole ollut turhaa, se on koskettanut ihmisiä syvältä.

Valitettavan monille museo näytetty vielä pysähtyneisyyden hui-pentumana, uskallatko sinä Marjatta kertoa meille, mitä sinulle tulee mieleen sanasta museo?

Museo on elävä paikka. Siellä on paljon kulttuuria, tietoa, viisautta ja kokemusta. Se on paikka, johon taiteen ja kulttuurin historia tallentuu. Museot ovat tiedon tihentymiä.

Viimeiseksi palstan pakollinen tuhannen taalan kysymys: mitä museon kulisseyssä piilee?

Samat asiathan siellä on kuin muisakin ihmellisissä yhteisöissä, mutta kyllä myös helkkarinmoinen motivaatio. Alaansa rakastavat ja motivoituneet työntekijät. Muutenhan täällä ollaan ihan samanlaisia ihmisiä kuin muuallakin. Kaikista taiteesta kiinnostuneita ei tule taiteilijoita, vaan taiteen palvelijoita esimerkiksi tällä tavalla. Minusta mun elämä ei mene hukkaan, koska saan palvella taidetta.

Päivi Partanen

Näyttelyt 2007

- 13.1.–11.3. **ÄÄRELLÄ**
Synnöve Dickhoff, Sari Hedman, Helena Kaikkonen, Riikka Kokko, Tarja Pitkänen, Ulla Pohjola.
- 13.1.–11.3. **HIRSIMÖKKI KULTAISESSA LEIKKAUKSESSA**
Vuokko Isakssonin 40-vuotis taiteilijajuhlanäyttely
- 22.3.–29.4. **PITKIN TUULISTA TIETÄ**
Onni Mansneruksen 100-vuotisjuhlanäyttely
- 22.3.–29.4. **IRROTTELUA**
Viipurin taiteilijaseuran 77. vuosinäyttely
- 14.5.–2.9. **SATUJA JA MYYTTEJÄ – kertomusten kultakausi**
Akseli Gallen-Kallelasta Martta Wendeliniin.
Kouvola taidemuseon 20-vuotisjuhlanäyttely.
- 1.6.–17.6. **KIINALAISTA TAIDETTA WENZOUSTA**
- 28.6.–2.9. **MARJO LAHTINEN**
retrospektiivi
- 13.9.–2.12. **TAJU**
Heidi Lipiäinen, Manja Riihelä, Ulla Sinkkonen, Ville Viinikainen.
- 20.9.–2.12. **IKONIT LÄSNÄ**
Piispa Arseni, Alexander Wikström, Liisa Kuningas, Ritva Koverola.
- 13.12.–10.2.08 **SENIORIEN SALONKI 33**
- 13.12.–10.2.08 **JUNIORIEN KAMMARI**
Lasten ja nuorten kuvataidekoulu ja käsityökoulu

Taidenäyttelyiden avajaiset edellisenä iltana ennen näyttelyn avautumista yleisölle

Taidemuseossa tapahtuu:

Opastetut kierrokset keskiviikkoisin klo 15.00.
Taidepajoja, luentoja ja tapahtumia erillisen ilmoituksen mukaan.
Lapsiryhmien palvelut ja työpajat (05) 829 6323

Liput: 3 ja 2 euroa
Satuja ja myyttejä -näyttelyyn 5 ja 3 euroa,
Alle 18-vuotiaat vapaa pääsy.

Tiedustelut, opasvaraukset ja ryhmäkäynnit
(05) 829 6324, (05) 829 6323

Avoimna ti–pe 11–18, la–su 12–17
Kouvola-talo, Varuskuntakatu 11, 45100 Kouvola
P. (05) 8296 565, fax (05) 3751 605
www.kouvola.fi

ETELÄ-KARJALAN TAIDEMUSEO
KAAKKOIS-SUOMEN ALUETAIDEMUSEO

- 7.1. **LAPPEENRANNAN TAIDEYHDISTYS 60-VUOTTA**
- 13.1. - 11.3. **KAISU PAAVILAINEN, ANNE SIIRTOLA:**
Mitä kuuluu? Kuin elät – Как дела?
- 31.3. – 6.5. **VILHO HÄRKÖNEN**
Hiljaa hyvää tulee
- 17.3. – 6.5. **RAJANYLITYKSIÄ/ TRANSGRESSIO**
Suomen Taiteilijaseura
Terike Haapoja, Minna Jatkola, Marika Kaarna, Saara Kariranta, Hannu Karjalainen, Jukka Lehtinen, Maarit Nevanperä, Wiggo Wallensköld.
- 20.5.-26.8. **PEKKA JYLHÄ**
Valon pesä
- 2.9.-18.11. **ANNU VERTANEN, A K DOLVEN, TARJA HEILIMO, MARJA RUTA, REETTA AHONEN**

ETEISGALLERIA

- 20.1.-25.2. **Kristiina Pellinen, Mari Leinonen, Paula Karjalainen**
Ihana mekko ja muita muistoja
- 3.3. – 1.4. **Jouni Salonen**
Matkaoppaana tunne, inhimillisyys ja historia
- 15.9 - 28.10 **Henry Grahn Hermunen**
Practical Philosophy-Käytännöllinen Filosofia

OHEISOHJELMAA:

Taiteilija kertoo työstään

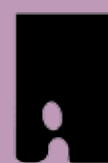
9.9. Graafikko Tarja Heilimo, 16.9. Graafikko Annu Vertanen
23.9. Graafikko Reetta Ahonen

Yleisötyöpajat

12.-14.10. Puupiirros workshop, 20 €
ennakkoilmoittautuminen 1.10. mennessä
puh 05 616 2256, max. 10 henkeä

9.-11.11. Puupiirros workshop, max. 10 henkeä, maksu 20 €
ennakkoilmoittautuminen 28.10. mennessä
puh 05 616 2256

Avoimna talvella ti-su 11-17, kesällä 4.6.-26.8. ma-pe 10-18, la-su 11-17.
Linnoitus, Lappeenranta, P. (05) 616 2256, fax (05) 616 2253
www.lappeenranta.fi/museot

**Imatran
Taidemuseo**

- 19.1.-24.2. **KAAKKOIS-SUOMEN ALUENÄYTTELY**
Tilaa!
- 2.3.-24.3. **TAPIO HAAPALA, REIJO KÄRKKÄINEN, RIIKKA VIINIKANOJA, TRR-420 -RYHMÄ**
- 30.3.-21.4. **KRISTIINA KORPELA**
Virtaa
- 28.4.-12.5. **IMATRAN TAIDEKOULUN OPINNÄYTTEET I**
- 19.5.-1.6. **IMATRAN TAIDEKOULUN OPINNÄYTTEET II**
- 8.6.-29.6. **TIMO KUKKOLA**
Aamut ja illat

Avoimna ma-pe 10-19, la 11-15, kesällä ma-to 10-19, pe 10-16
Kulttuurikeskus, Virastokatu 1, 55100 Imatra
P. (05) 681 6702, fax (05) 681 6610
www.imatra.fi